

მასწავლებელი

მოგვალა
საკლასო ოთახიდან
იწყება

მასწავლებელი და
პროფესიული ეთიკის
კოდექსი

საქართველოს
განათლებისა და მეცნიერების
მინისტრო

მასწავლებელი
პროფესიული
ეთიკის
კოდექსი

N3, 2010

მასწავლებელი

ჟურნალი

ასხადებს კონკურსს საუკეთესო პროექტზე

„მასწავლებლის სახლი ჩემს ქალაქში“

ჩაერთეთ კონკურსში! გაბვიწიარეთ თქვენი გამოცდილება!

გამოგვიგზავნეთ პროექტის გეგმა

საუკეთესო პროექტის ავტორები საჩუქრად მიიღებენ ჟურნალ „მასწავლებლის“ ერთწლიან ხელმოწერას და მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების ცენტრის გამოცემების სრულ კომპლექტს!

კონკურსის დასკვნით ეტაპზე სამი საუკეთესო პროექტი გამოვლინდება. პროექტის გეგმები ჟურნალ „მასწავლებლის“ მომდევნო ნომერებში დაიბეჭდება!

საკონკურსო მასალა მოგვანოდეთ ქვემოთ მითითებულ მისამართზე
ან გამოგზავნეთ ელ.ფოსტის საშუალებით:

მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების ცენტრი
თბილისი 0102, დიმიტრი უზნაძის 52, ტელ: (+995 32) 95 13 95, ფაქსი: (+995 32) 95 58 36
ელ. ფოსტით: info@tpdc.ge

www.tpdc.ge

რედაქტორისგან

მასწავლებლებს წინ ცხელი, საინტერესო და მნიშვნელოვანი ზაფხული გელით. პედაგოგები სასერტიფიკაციო გამოცდებისთვის ემზადებთ. საგულისხმოა, რომ თანამედროვე გამოწვევების ეს აუცილებელი პირობა მიიღეთ და მზად ხართ, საკუთარ ცოდნასა და გამოცდილებას გამოცდა მოუწყოთ.

ჟურნალი „მასწავლებელი“

მთელი წლის განმავლობაში ცდილობდა, სერტიფიცირებასთან დაკავშირებული მნიშვნელოვანი და საჭირო ინფორმაცია მოეწოდებინა თქვენთვის. ჩვენც ველავთ შედეგების მოლოდინში.

სერტიფიცირება მასწავლებლის პროფესიული განვითარების სქემის პირველი ეტაპია.

სერტიფიცირებული მასწავლებლები უწყვეტი პროფესიული განვითარებისა და კარიერული ზრდის პროცესში ჩაერთვებიან. მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების ეროვნული ცენტრი აქტიურად მუშაობს პროფესიული განვითარების სქემაზე. ამ სქემით გათვალისწინებული საქმიანობების დანერგვის მიზანია, ხელი შეუწყოს მასწავლებლის პროფესიულ განვითარებას, მის კარიერულ ზრდასა და სკოლაში სწავლა-სწავლების პროცესის გაუმჯობესებას. გარდა ამისა, სქემის მიხედვით, მასწავლებელს საშუალება ეძლევა, საკუთარი წვლილი შეიტანოს განათლების სფეროს განვითარებაში.

სქემის ამოქმედება ხელს შეუწყობს სასკოლო საზოგადოებას, მოაწვდის და ნაახალისოს ის პედაგოგები, რომელთა საქმიანობა საკლასო მუშაობით არ შემოიფარგლება და ისეთ სფეროებზეც ვრცელდება, როგორცაა: სკოლის საჭიროებათა ანალიზი, სტრატეგიული მიზნების ჩამოყალიბება, სწავლა-სწავლების ხარისხის უზრუნველყოფა, პერსონალის პროფესიული განვითარება და სხვა.

ინტეგრირებულ სქემაში შედის ის საქმიანობები, რომლებსაც წვლილი შეაქვს საგანმანათლებლო სფეროს განვითარებაში და, აგრეთვე, ისინი, რომლებიც სკოლის ბაზაზე ხორციელდება და ხელს უწყობს მის განვითარებას. როგორი იქნება თითოეული კომპონენტის წილი? რომელია დღეისათვის ყველაზე პრიორიტეტული? ამ საკითხებზე მასწავლებელთა და განათლების სპეციალისტთა მოსაზრებები ძალიან მნიშვნელოვანია. სქემის განხილვის მიზნით, დაგეგმილია სამუშაო შეხვედრები მასწავლებლებისა და განათლების სპეციალისტების მონაწილეობით.

მასწავლებელთა უწყვეტი პროფესიული განვითარება ახალი ტერმინია. როდესაც მასწავლებლებთან შეხვედრებისას, უწყვეტ პროფესიულ განვითარებაზე ვსაუბრობთ, ისინი იხსენებენ პროფესიული განვითარების ტრენინგებს, საუბრობენ მასწავლებლის არსებულ სტატუსზე და თვლიან, რომ განვითარება გაუმჯობესებას ნიშნავს. ეს კი ახალი იდეების განხილვას, გააზრებას, დანერგვასა და შეფასებას გულისხმობს.

ჟურნალი „მასწავლებელი“ მოგანვდით ინფორმაციას მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების სქემის შესახებ. ველით თქვენს გამოხმაურებას, რადგან გვსურს, მასწავლებელი თავად იყოს რეფორმის მონაწილეც და გამტარებელიც.

ნათო ინგოროყვა
მთავარი რედაქტორი

მასწავლებელი N3(9), 2010

მასწავლებელთა პროფესიული
განვითარების ეროვნული ცენტრის
გამოცემა

პროფესიული ჟურნალი „მასწავლებელი“
გამოდის ორ თვეში ერთხელ

ჟურნალი „მასწავლებელი“
საქართველოს ყველა სკოლაში
უფასოდ რიგდება და ხელმისაწვდომია
თითოეული მასწავლებლისთვის!
მოიკითხეთ ჟურნალი თქვენს სკოლაში.

რედაქლეტორი:

ბია გამყლაშვილი, ნინო რევიშვილი,
თია კვინიტრაძე, პაატა პაპაშვილი,
ნათია ნაცვლიშვილი

მთავარი რედაქტორი:

ნათო ინგოროყვა

რედაქტორი: ირაკლი კახაბაძე

სტილისტი: ირმა ტაყაიძე

დიზაინი: პასიკ დანელია

ფოტო: ბელა ბაღიანაშვილი

მხატვარი: ბამბაკ ტყეშელაშვილი

კორექტორი: მაია მინაბდე

ჟურნალისტიკები:

ბელა ჩიქურიშვილი, ირმა კახურაშვილი,
მაია რაზმაძე, თამარ კაციტაძე,
თამარ შველიძე

ჟურნალში გამოქვეყნებულ პუბლიკაციებში გამოთქმული ზოგიერთი მოსაზრება, შესაძლოა, არ ემთხვეოდეს მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების ეროვნული ცენტრის და „მასწავლებლის“ რედაქციის შეხედულებებს. ცალკეულ სტატიაში დასახელებული ფაქტების უტყუარობაზე პასუხისმგებელია სტატიის ავტორი.

საკონტაქტო ინფორმაცია:

მასწავლებელთა პროფესიული
განვითარების ეროვნული ცენტრი
მისამართი: თბილისი, 0102
დიმიტრი უზნაძის 52
ტელ: (+995 32) 95 13 95
ფაქსი: (+995 32) 95 58 36
ელ. ფოსტა: info@tpdc.ge

www.tpdc.ge

ISSN 1987-6149

UDC 371.1
8-374

გამოიწერეთ პროფესიული ჟურნალი
მასწავლებელი

ღარაკეთ:

შპს „ნიგნის სამყარო“: 45 33 79

სს. „მანეთი“: 37 47 49, 22 64 58

„ელვა-სერვისი“: 38 26 73, 28 26 74

სტატიები

ინტერვიუ

4

ნატო ინგოროყვა ქვეყნის მომავალი საქალაქო ოთახიდან იწყება

ინტერვიუ გია მამულაშვილთან, მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების ეროვნული ცენტრის დირექტორთან.

ექსპერტი

6

ლელა ჩახაია სკოლაშენი განათლება

6 წლამდე ასაკი პიროვნების განვითარებასა და ჩამოყალიბებაში უმნიშვნელოვანესი ეტაპია და ამ დროს მიღებული გამოცდილება მნიშვნელოვანწილად განსაზღვრავს ადამიანის მომავალს.

9

პაატა პაპაძე როგორ დავეხმარეთ მოსწავლეს ინფორმაციულ ტექსტთან მუშაობაში

როგორ დავეხმარეთ მოსწავლეს ინფორმაციულ ტექსტთან მუშაობაში, რა სურათი გვაქვს დღევანდელ სკოლებში, როგორ შეიძლება პრობლემის გადაჭრა, რა შეუძლია სკოლას?

29

ირინა სამსონია ეროვნული შეფასება ქართულ ენასა და ლიტერატურაში

ეროვნული სასწავლო გეგმებისა და შეფასების ცენტრმა, საქართველოს მასშტაბით, ეროვნული შეფასება განახორციელა ქართულ ენასა და ლიტერატურაში, კერძოდ, კითხვის მიმართულებაში – იმ მოსწავლეებთან, რომლებმაც საბაზო საფეხურზე სწავლა დაასრულეს.

35

მერაბ ლაბაძე საგანმანათლებლო ელემენტარული პორტალი

რა დანიშნულება აქვს სასკოლო საგანმანათლებლო პორტალს და რა მოლოდინი შეიძლება ჰქონდეს მასწავლებელს მისი გამოყენებისას.

12

ირაკლი კაკაბაძე განათლება ფინეთში

ფინელი მოსწავლეების აკადემიურმა წარმატებამ მრავალი ქვეყნის მასწავლებელთა და განათლების სპეციალისტთა ყურადღება მიიპყრო. როგორ მოახერხა სახელმწიფომ, ჰქონდეს ასეთი განათლების სისტემა, ჰყავდეს ამდენი მაღალკვალიფიციური მასწავლებელი და სისტემატურად ზრუნავდეს მათ პროფესიულ განვითარებაზე.

20

იან თურგილი კითხვის ფილოსოფიისა და ადაპტაციის ოთხი ეპოქა

რა უნდა ვასწავლოთ ბავშვებს იმისათვის, რომ თანამედროვე ტექსტების პროფესიონალურ დონეზე კითხვა შეძლონ და მნიშვნელობის გამოსახატად მრავალფეროვანი სემიოტიკური სისტემები გამოიყენონ? ყველა ეს შეკითხვა თანამედროვე კვლევებისთვის პრიორიტეტული საკითხებია.

48

ნინო ბოლქვაძე ოჯახური პრობლემები და მასწავლებელი

როდესაც ბავშვის აკადემიური მოსწრება და საცდელი უარესდება, შესაძლოა ამის მიზეზი მშობლებს შორის წარმოქმნილი კონფლიქტი იყოს. ასეთ სიტუაციაში მასწავლებლის სიფრთხილეზე ბევრი რამ არის დამოკიდებული

46

მარი გირკალიძე რას წარმოადგენს გარდასავალი ასაკი

თუ ბავშვებს პატარაობიდანვე დავაუკისრებთ მათი უნარების შესაბამის მოვალეობებს, საკუთარი თავის მიმართ პატივისცემას განვუმტკიცებთ, ეს კი მომავალში წარმატებული პიროვნების ჩამოყალიბებას შეუწყობს ხელს.

რუბრიკები

მრგვალი მაგიდა

14

ირმა კახურაშვილი მასწავლებლის პროფესიული ეთიკის კოდექსი

სად გადის ზღვარი მასწავლებლის მოვალეობებსა და უფლებებს შორის? რა როლი შეიძლება ითამაშოს ეთიკის კოდექსმა სასკოლო ცხოვრებაში? – ამ და სხვა საკითხების შესახებ განათლების სისტემაში მომუშავე პროფესიონალებმა ჩვენი ჟურნალის მკითხველისთვის „მრგვალ მაგიდასთან“ იმსჯელეს.

უსაფრთხო სკოლა

18

ირმა კახურაშვილი მანდატური და სკოლა

რამდენად წარმატებულად მიმდინარეობს სკოლის სივრცეში მანდატურების ინტეგრაცია და როგორი დამოკიდებულება აქვთ მათ მიმართ პედაგოგებს, დირექტორებს, მშობლებსა და ბავშვებს.

რჩევა

32

თამარ კაციტაძე პროფესიონალიზმი თუ დიპლომი?

სახელმწიფო ბოლო დროს განსაკუთრებულ ყურადღებას აქცევს პროფესიულ განათლებას. სახელმწიფო პროგრამის „პროფესიული განათლება დასაქმებისათვის“ ერთ-ერთი მიზანი პროფესიული განათლების სფეროში კერძო სექტორის როლის გაზრდაა, რაც ხელს შეუწყობს შრომის ბაზარზე არსებული მოთხოვნის დაკმაყოფილებას ადეკვატურად მომზადებული კადრებით.

ინტერვიუ

38

ნათო ინგოროყვა ჩემი პროფესიის არჩევანი მათი დამსახურებაა

ჟურნალ „მასწავლებლის“ სტუმარია მუსიკოსი ნინო ქათამაძე.

რესურსი

40

რევაზ აფხაზავა წინანდლის საგანმანათლებლო სანბრისა და საფუძვლად პედაგოგიკის შესახებ

განათლებისა და მეცნიერების სამინისტრო და წინანდლის საგანმანათლებლო ცენტრი თანხმდება, რომ ექსკურსია არ უნდა იყოს საგანმანათლებლო კონტექსტიდან ამოვარდნილი ღონისძიება.

ნოვატა

42

თამარ შველიძე
პროფესიული კუთხეები ქართულ სკოლაში
საგანმანათლებლო დაწესებულებებში ევროპის კუთხეების მოწყობა იმისთვის გადაწყვიტეთ, რომ სტუდენტებსა და მოსწავლეებს ევროპის, ევროკავშირის შესახებ მეტი წარმოდგენა ჰქონოდათ.

კლასი

პრაქტიკული დანართი მასწავლებლებისათვის

1. ტესტები ქართულ ენაში
2. ფიზიკის გაკვეთილი ინტელექტუალური განვითარების დარღვევის მქონე მოსწავლეებისთვის

23-28

ერთი სკოლის ისტორია

44

ირაკლი კაკაბაძე წარმატებული სკოლის საიდუმლო

სამტრედიის მე-11 საჯარო სკოლის წარმატების საიდუმლო და ჟურნალ „მასწავლებლის“ სტუმრობა სკოლაში.

პროფესია – მასწავლებელი

50

მაია რაზმაძე გადნიერება. თუ სვდები. რომ შენი ადგილი იყო

„სკოლაში რომ შემოვდივარ, ყველაფერს, რაც ჩემს ცხოვრებაში ხდება, ზღურბლთან ვტოვებ. ამას ყოველგვარი გაზვიადების გარეშე ვამბობ. მაგრამ როცა აქედან გავდივარ, აქაური ყველაფერი თან მიმაქვს. ყველაზე მეტად იცით რა მეხმარება? – ძალიან გულწრფელი ვარ ბავშვებთან...“

ეკოლოგია

52

თამარ შველიძე დედამიწა და მოსწავლეები

მხოლოდ ერთი დღე წელიწადში ვერ გახდის დედამიწას უკეთესს, ყოველი დღე დედამიწის დღედ უნდა ვაქციოთ. ჩვენი მიზანი მოსწავლეებში განათლების დონის ამაღლებაა, რათა მათ უკეთ განსაზღვრონ, თუ რა პრობლემის წინაშე ვართ და თავად დასახონ გადარჩენის გზები.

სკოლა

54

ბალა ჩაქურიშვილი ერთი სკოლის ორი ისტორია

როცა სკოლა ერთიანი ორგანიზმია, ეს პროცესი საინტერესო თანამშრომლობად იქცევა ხოლმე მოსწავლესა და მასწავლებელს შორის. მიღებული შედეგი კი ხშირად სკოლის ფარგლებს სცილდება და საზოგადოების ყურადღებას იპყრობს. დღეს გვინდა თბილისის 120-ე სკოლის მოსწავლეებზე და მათ ინტერესებზე მოვიყვებ.

ნათო ინგოროყვა

ქვეყნის წარმატებას განათლების ხარისხი განაპირობებს, ქვეყნის მომავალი საკლასო ოთახიდან იწყება. მასწავლებლებმა ეს კარგად იციან. უნდა ვეცადოთ, რომ მომავალი უკეთესი გვექონდეს. მე მინდა, მასწავლებელი ჩვენი საზოგადოების ყველაზე თანამედროვე ნაწილი იყოს. მჯერა, ჩვენ ერთად ამას შევძლებთ.

ქვეყნის მომავალი საკლასო ოთახიდან იწყება

შურნალ „მასწავლებლის“ კითხვებს მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების ეროვნული ცენტრის დირექტორი, ბია მამულაშვილი პასუხობს.

**ბატონო გია, როგორ
გესახებათ მასწავლებელთა
პროფესიული განვითარების
ცენტრის ჩართულობა
განათლების მიმდინარე
რეფორმის პროცესში?**

მოგეხსენებათ, რომ საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტრომ შეიმუშავა ზოგადი განათლების რეფორმების სტრატეგია 2010-2015 წლებისთვის, რომელშიც აისახა განათლების პოლიტიკის ყველა ძირითადი ასპექტი. ამ სტრატეგიის მიხედვით, მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების ცენტრს უმნიშვნელოვანესი მისია აკისრია, რაც თავისთავად გულისხმობს მასწავლებლების მნიშვნელოვან როლს განათლების სფეროში.

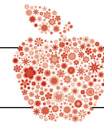
რა თქმა უნდა, ძირითადი ყურადღება გამახვილებულია მასწავლებელთა პროფესიული დონის ამაღლებაზე და სერტიფიცირებაზე, მასწავლებლის კვალიფიციურ და კარიერულ ზრდაზე, მენტორ-მასწავლებლის ინსტიტუტის განვითარებაზე, მასწავლებლების უზრუნველყოფაზე ტრენინგებით, სემინარებით, კონფერენციებით და გადამზადების პროგრამების ხელმისაწვდომობაზე.

ასევე, ჩვენს ცენტრში მომზადდა – და მალე მათ ჩვენი საზოგადოებაც გაეცნობა – მასწავლებლის, მოსწავლისა და სკოლის დირექტორის ეთიკის კოდექსებს, რომლებიც, ვფიქრობ, ძალიან მნიშვნელოვანი წინ გადადგმული ნაბიჯია სკოლის ცხოვრების განვითარებაში.

**როგორ ხედავთ პროფესიულ
განვითარებაზე მომუშავე
ცენტრის მნიშვნელობას ჩვენს
საგანმანათლებლო სივრცეში?**

მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების ეროვნული ცენტრის მიზანი და დანიშნულება სკოლაში მასწავლისა და მასწავლებლის ხარისხის გაუმჯობესების ხელშეწყობა და მასწავლებლის პროფესიული ცოდნისა და საქმიანობის მაღალი სტანდარტის დამკვიდრებაა. მასწავლებლის პროფესიის სტატუსის ამაღლების გზით, ცენტრი ზრუნავს როგორც მოქმედი მასწავლებლების პროფესიულ განვითარებაზე, ასევე კვალიფიციური კადრების მოზიდვაზე, მათი მომზადებისა და პროფესიაში შენარჩუნების ხელშეწყობაზე.

ამ მიზნით, მასწავლებელთა სახლები გაიხსნება, პირველ ეტაპზე, თბილის-

სა და ბათუმში. როგორც მოგეხსენებათ, ქუთაისში მასწავლებელთა სახლი უკვე გაიხსნა.

ცენტრი ასევე ითვალისწინებს მასწავლებელთა პროფესიული განვითარებისათვის დამხმარე მასალების შექმნას, მოძიებას, თარგმნას, მომზადებას და შემდეგ მათ დისტრიბუციას სკოლებსა და სხვა საგანმანათლებლო დაწესებულებებში. დამხმარე მასალებში მოიაზრება როგორც ლიტერატურა, ასევე სასწავლო ფილმები და სხვა აუდიო-ვიზუალური მასალა.

მთელი საქართველოს მასშტაბით იგეგმება მასწავლებელთა ტრენინგები ახალ სასწავლო დიციპლინებში. როგორც იცით, ახალი სასწავლო წლიდან შემოდის სამოქალაქო თავდაცვისა და უსაფრთხოების კურსი. მოხდება ფიზკულტურის გაკვეთილების ჩანაცვლება სპორტით და სხვა. პირველკლასელებს, სექტემბერში, წიგნებთან ერთად ნოუთბუქები დაურიგდებათ. პარალელურად, ისინი შეისწავლიან ინგლისურ ენასაც. ამ პედაგოგთა მომზადებაც ჩვენი ცენტრის მიერ განხორციელდება.

ასევე, ჩვენი ცენტრი გადაამზადებს პედაგოგებს სკოლების კომპიუტერიზაციისა და თანამედროვე ტექნოლოგიებით აღჭურვის პროგრამის ფარგლებში.

2010-2011 სასწავლო წლიდან ამოქმედდება მასწავლებლობის მაძიებლობის ხელშეწყობის სახელმწიფო პროგრამაც, რომელიც პირველ წელს თბილისის, ახალციხის, თელავის, გორის, ქუთაისის, ბათუმისა და ზუგდიდის 100-მდე სკოლაში განხორციელდება.

რა პრიორიტეტები და მიზნები აქვს მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების ეროვნული ცენტრის პროექტებს?

განათლების სისტემაში მიმდინარე რეფორმების სრულყოფის მიზნით, საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტრო იწყებს ახალი პროექტის – „ასწავლე და ისწავლე საქართველოსთან ერთად“ („Teach and Learn with Georgia“) განხორციელებას, რომელიც საქართველოში ინგლისური ენის სწავლების განვითარებასა და ხელშეწყობას ითვალისწინებს. პროექტის წარმატებით განხორციელება ძალიან მნიშვნელოვანია მომავალი თაობებისათვის, რადგან ისინი ინგლისური ენის უკეთ დაუფლების კვალდაკვალ, დასავლურ ღირებულებებსა და კულტურას ეზიარებიან.

ცენტრი კვლავ აგრძელებს პროექტს „ასწავლე საქართველოსთვის“. პროექტის მთავარი მიზანი საქართველოს რეგიონების სკოლებში სწავლისა და სწავლების ხარისხის გაუმჯობესებაა, სკოლებში არსებული ვაკანსიების კვალიფიციური კადრებით შევსების გზით.

ასევე, ჩვენი ცენტრის ფარგლებში ხორციელდება სახელმწიფო პროგრამა „კვალიფიციური მასწავლებლები ეთნიკური უმცირესობებით დასახლებული რეგიონების სკოლებში“. ის საქართველოს პრეზიდენტის მიერ ინიცირებული პროგრამაა და გულისხმობს ქართული ენისა და ლიტერატურის კვალიფიციური მასწავლებლების მივლინებას სამცხე-ჯავახეთის, ქვემო ქართლისა და კახეთის ეთნიკური უმცირესობებით დასახლებული სოფლების იმ არაქართულენოვან სკოლებში, სადაც განსაკუთრებით მწვავედ დგას ქართული ენის ცოდნისა და სწავლების საკითხი.

მუშაობას ვაგრძელებთ სპეციალური საგანმანათლებლო საჭიროებების მქონე მოსწავლეთა განათლების საკითხებში მასწავლებელთა პროფესიული ცოდნისა და უნარების განვი-

თარების ხელშესაწყობად, რაც, ჩვენი აზრით, ძალიან მნიშვნელოვანი და მწვავე პრობლემაა საზოგადოებაში.

ჟურნალი „მასწავლებელი“, როგორც მოგეხსენებათ, საქართველოს ყველა სკოლაში მიდის. რა იქნება თქვენი, როგორც მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების ეროვნული ცენტრის დირექტორის, მთავარი გზავნილი მასწავლებლებისთვის?

ქვეყნის წარმატებას განათლების ხარისხი განაპირობებს, ქვეყნის მომავალი საკლასო ოთახიდან იწყება. მასწავლებლებმა ეს კარგად იციან. უნდა ვეცადოთ, რომ მომავალი უკეთესი გვექონდეს. მე მინდა, მასწავლებელი ჩვენი საზოგადოების ყველაზე თანამედროვე ნაწილი იყოს. მჯერა, ჩვენ ერთად ამას შევძლებთ.

ლელა ჩახია

ეროვნული სასწავლო გეგმებისა და შეფასების ცენტრი მიმდინარე წელს სასკოლო მზაობის ეროვნულ კვლევას ატარებს. კვლევის მიზანია, გამოავლინოს, რამდენად მზად არიან სასკოლო ასაკის ბავშვები სასკოლო გარემოში სასწავლებლად და ეროვნული სასწავლო გეგმით გათვალისწინებული პროგრამის დასაძლევად.

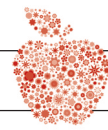
სკოლამდელი განათლება

რატომ სკოლამდელი განათლება?

დაბადებისას ჩვილის ტვინი, დაახლოებით, 100 მილიარდი უჯრედისაგან შედგება, რომლებს შორისაც კავშირები ბავშვის განვითარების პროცესში მყარდება. სწორედ ამ კავშირების რაოდენობა განაპირობებს ბავშვის გონებრივი, სოციალური და ემოციური განვითარების დონეს. რვა თვის ასაკში ჩვილის ტვინის უჯრედებს შორის, დაახლოებით, 1000 ტრილიონი კავშირია დამყარებული. დროთა განმავლობაში კავშირების რაოდენობა იცვლება და მათი საბოლოო რიცხვი იმაზეა დამოკიდებული, თუ ადრეულ ასაკში რამდენად სტიმულირდება და გამოიყენება. მხოლოდ იმ კავშირების შენარჩუნება ხდება შესაძლებელი, რომლებსაც რეგულარულად იყენებენ 6 წლამდე ასაკში, დანარჩენები კი ქრება. ამ მოსაზრებას ბავშვთა ფსიქოლოგების, ნეიროფსიქოლოგების, განვითარების სპეციალისტების მიერ ჩატარებული არაერთი კვლევის შედეგები ამყარებს. სწორედ ამიტომ თვლიან დარგის ექსპერტები, რომ 6 წლამდე ასაკი პიროვნების განვითარებასა და ჩამოყალიბებაში უმნიშვნელოვანესი ეტაპია და ამ დროს მიღებული გამოცდილება მნიშვნელოვანწილად განსაზღვრავს ადამიანის მომავალს.

არაერთი კვლევა ადასტურებს სკოლამდელი განათლების დადებით გავლენას როგორც ადამიანის პირად ცხოვრებაზე, ასევე საზოგადოების კეთილდღეობაზე. მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყანაში ჩატარებულმა მრავალწლიანმა კვლევებმა აჩვენა, რომ ის ბავშვები, რომლებიც ადრეულ ასაკში არიან ჩართული სკოლამდელი განათლების პროგრამაში, სკოლაში უკეთესი აკადემიური მოსწრებით გამოირჩევიან, ვიდრე მათი თანატოლები (როცა მათი სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობა არ განსხვავდება). ეს განსაკუთრებით შესამჩნევია იმ ბავშვებში, რომელთა მშობლებს არ აქვთ განათლების მაღალი დონე და რომლებიც სიღარიბის ზღვარს მიღმა მყოფ ოჯახებში იზრდებიან. კვლევები ასევე ადასტურებს, რომ განათლების ყველა სხვა ეტაპთან შედარებით, სწორედ სკოლამდელ განათლებაში ინვესტირება იძლევა ყველაზე დიდ ეკონომიკურ ამონაგებს საზოგადოებასათვის. სკოლამდელ განათლებაში ჩადებული თანხა მეტ სარგებელს აძლევს ქვეყანას, ვიდრე ზოგად და საუნივერსიტეტო განათლებაში ჩადებული იმავე რაოდენობის თანხა.

ზემოთ თქმულიდან გამომდინარე, შეგვიძლია დავასკვნათ, რომ 6 წლის ასაკში (როდესაც ბავშვები სკოლაში მიდიან), შესაძლოა ძალიან დაგვიანე-

ბული იყოს მათ განვითარებასა და მომავალზე ზრუნვა. არასათანადო წინასასკოლო მომზადება პირდაპირ აისახება სკოლაში ბავშვების აკადემიურ მიღწევებზე, მათ შესაძლებლობებზე, დაძლიონ ეროვნული სასწავლო გეგმით გათვალისწინებული მოთხოვნები.

სკოლამდელი განათლება საქართველოში

საქართველოში დაწყებითი კლასის მასწავლებლები ხშირად გამოთქვამენ ნუხილს იმის გამო, რომ სკოლაში მოსული ბავშვები მზად არ არიან პირველი კლასის სასწავლო პროგრამის ასათვისებლად. ამის მიზეზად შეიძლება ჩაითვალოს როგორც სკოლამდელი განათლების დაბალი დონე, ასევე, სკოლამდელი განათლების მომსახურებაზე დაბალი ხელმისაწვდომობა საზოგადოების ზოგიერთ ფენაში.

ხელმისაწვდომობა

სხვადასხვა წყაროს მიხედვით, შეიძლება ითქვას, რომ საქართველოში სკოლამდელი ასაკის ბავშვების 60%-ზე მეტი საბავშვო ბაღებში არ დადის. ამ მაჩვენებლით საქართველო მნიშვნელოვნად ჩამორჩება პოსტკომუნისტური სივრცის სხვა ქვეყნებს.

მსოფლიო ბანკის წარმომადგენლობის მიერ მომზადებულ სიღარიბის შეფასების დოკუმენტში შედარებულია სხვადასხვა ეთნიკური თუ სოციალური ჯგუფის წარმომადგენელთა ჩართულობა სკოლამდელ განათლებაში. აღმოჩნდა, რომ ძალიან დიდი განსხვავებაა იმ ბავშვების ჩართულობას შორის, რომლებიც ყველაზე ღარიბ და ყველაზე მდიდარ ოჯახებში იზრდებიან (20%-დან 30%-მდე). ამავე ანალიზიდან ჩანს, რომ მსგავსი განსხვავებაა, ერთი მხრივ, ეთნიკურ ქართველებსა და, მეორე მხრივ, ეთნიკურ სომხებსა და აზერბაიჯანელებს შორის. ასევე, განსაკუთრებით დაბალია ჩართულობა სოფლად მცხოვრებ მოსახლეობაში.

ამ დოკუმენტში სკოლამდელ განათლებაში ჩართულობის დაბალი მაჩვენებლის მიზეზებიც არის გაანალიზებული. ყველაზე ხშირად სახელდება ისეთი მიზეზები, როგორიც არის: ფიზიკური ხელმისაწვდომობის ნაკლებობა (ოჯახები ცხოვრობენ ისეთ სოფლებში/დასახლებულ პუნქტებში, სადაც არ არის საბავშვო ბაღები); ფინანსური პრობლემები (მშობლებს, ხშირ შემთხვევაში, არ აქვთ შესაძლებლობა, გადაიხადონ ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოების მიერ დაწესებული მინიმალური გადასახადი); უნდობლობა საბავშვო ბაღებისადმი (მშობლები ფიქრობენ, რომ საბავშვო ბაღები ვერ სთავაზობენ მათ შვილებს დაცულ და ჰიგიენურად უსაფრთხო გარემოს).

ხარისხი

მეორე დიდ პრობლემას სკოლამდელი განათლებისა და აღზრდის ხარისხი წარმოადგენს. პრობლემა, ამ შემთხვევაშიც, რამდენიმე კომპონენტად შეიძლება დაიყოს: სკოლამდელი განათლების მეთოდოლოგიური მასალებისა და რესურსების ნაკლებობა; სკოლამდელი განათლების სპეციალისტთა მომზადებისა და აღმზრდელთა გადამზადების ნაკლები შესაძლებლობა; ინფრასტრუქტურის განვითარების დაბალი დონე. მეთოდოლოგიები და სახელმძღვანელოები, რომლებიც საქართველოს საბავშვო ბაღების უმრავლესობაში გამოიყენება, მოძველებულია და დაწყებითი კლასების სასკოლო პროგრამას არ შეესაბამება. საბავშვო ბაღების აღმზრდელებს არა აქვთ გადამზადების კურსების გავლის შესაძლებლობა. ეს ნიშნავს, რომ ის ბავშვებიც კი, რომლებიც საბავშვო ბაღში დადიან, სავარაუდოდ, მზად არ არიან სკოლისათვის.

მიმდინარე ინიციატივები

2008 წლის ნოემბერში, საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების მინისტრის ბრძანებით, დამტკიცდა „სკოლამდელი განათლების ეროვნული მიზნები“, სადაც აღწერილია, თუ რა თვისებების და უნარ-ჩვევების ჩამოყალიბებასა და განვითარებას უნდა ემსახურებოდეს სკოლამდელი განათლება. ეს დოკუმენტი წარმოადგენს საფუძველს სკოლამდელი განათლების სფეროში სხვადასხვა ტიპის პროგრამების შესამუშავებლად. ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი დოკუმენტი, რომელიც ეროვნულ მიზნებზე დაყრდნობით შეიქმნა, ადრეულ ასაკში ბავშვის სწავლისა და განვითარების სტანდარტია.

ადრეულ ასაკში ბავშვის სწავლისა და განვითარების სტანდარტი

სტანდარტი შეიქმნა გაეროს ბავშვთა ფონდის მხარდაჭერით, ბავშვთა ფსიქოლოგების, ადრეული განვითარების სპეციალისტების, სკოლამდელი განათლების ექსპერტების მიერ. დოკუმენტში აღწერილია განვითარების 5 სხვადასხვა სფეროში მისაღწევი შედეგები 0-დან 6 წლამდე ასაკის ბავშვებისთვის. ეს სფეროებია: ჯანმრთელობა და ფიზიკური განვითარება, შემეცნებითი განვითარება და ზოგადი ცოდნა, სწავლისადმი მიდგომა, მეტყველების განვითარება და სოციალურ-ემოციური განვითარება.

თითოეული სფერო ქვესფეროებისგან შედგება, რომლებშიც, თავის მხრივ, მიმართულებებია გაერთიანებული. თითოეულ მათგანში მისაღწევი შედეგია განსაზღვრული. მიზნის მიღწევაზე ზრუნვა ზოგადი განათლების ბოლო ეტაპამდე გრძელდება, თუმცა ძალიან მნიშვნელოვანია, რომ უნარ-ჩვევების, დამოკიდებულებებისა და ღირებულებების განვითარებისათვის საფუძვლის ჩაყრა ადრეული ასაკიდანვე დაიწყოს. სტანდარტებში განსაზღვრული შედეგები დაბადებიდან 6 წლამდე არ იცვლება. იმისათვის, რომ ვიცოდეთ, რა უნდა კეთდებოდეს თითოეული შედეგის მისაღწევად, ნებისმიერი მათგანისთვის განსაზღვრულია ინდიკატორები. სწორედ ინდიკატორია შედეგის მიღწევის მაჩვენებელი. ის, ასაკის მიხედვით, განვითარების დონის შესაბამისად იცვლება. ინდიკატორი ნათლად აღწერს ბავშვის ქცევას, რომელიც აღმზრდელმა ან მშობელმა ადვილად უნდა გააცნობიეროს.

ბავალითი

შედეგი: მოვლენათა მიმდინარეობისას, ბავშვი განასხვავებს წარსულს, აწმყოსა და მომავალს.

ინდიკატორი 3-დან 5 წლამდე: იყენებს დროსთან დაკავშირებულ სიტყვებს (დღე/ღამე, გუშინ/დღეს).

ინდიკატორი 5-დან 6 წლამდე: ადეკვატურად იყენებს დროის აღმ-

ნიშნულ სიტყვებს (გუშინ, დღეს, ხვალ); სწორად პასუხობს კითხვაზე: „როგორი ამინდი იყო გუშინ?“

თითოეულ შედეგს, ინდიკატორების გარდა, თან ახლავს რჩევები მეურვეთათვის. ეს რჩევები ზოგადი ხასიათისაა, თუმცა, ზოგიერთ შემთხვევაში, კონკრეტული მაგალითებიცაა მოყვანილი. „მეურვეში“ ის ადამიანი იგულისხმება, რომელიც ბავშვის აღზრდა-განვითარებაზე ზრუნავს (მშობელი, ოჯახის სხვა წევრი, საბავშვო ბაღის მასწავლებელი, აღმზრდელი).

რჩევის მაგალითი: ესაუბრეთ ბავშვს იმის შესახებ, თუ რა მოხდება მომავალში, რა მოხდა წარსულში (მაგ., „ამ დღით საუზმეზე რა ჭამე?“ „ხვალ სადილისთვის რა მოგიმზადო?“).

სტანდარტს სარეკომენდაციო ხასიათი აქვს და მისი გამოყენება შეუძლიათ როგორც საბავშვო ბაღის აღმზრდელებს, ასევე მშობლებს, მეურვეებს და ა.შ. ამჟამად ეროვნული სასწავლო გეგმებისა და შეფასების ცენტრში, გაეროს ბავშვთა ფონდის მხარდაჭერით, აღმზრდელთა მეთოდოლოგიურ სახელმძღვანელოსა და ორწლიან სააღმზრდელ პროგრამაზე მუშაობა მიმდინარეობს.

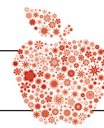
დოკუმენტი გამოსაცემად მზადაა და გამოცემისთანავე იგი უფასოდ დაურიგდება საქართველოს ყველა საჯარო საბავშვო ბაღს, ასევე დაინტერესებულ ორგანიზაციებს.

სასკოლო მზაობის კვლევა

გაეროს ბავშვთა ფონდის მხარდაჭერით, ეროვნული სასწავლო გეგმებისა და შეფასების ცენტრი მიმდინარე წელს სასკოლო მზაობის ეროვნულ კვლევას ატარებს. კვლევის მიზანია, გამოავლინოს, რამდენად მზად არიან სასკოლო ასაკის ბავშვები სასკოლო გარემოში სასწავლებლად და ეროვნული სასწავლო გეგმით გათვალისწინებული პროგრამის დასაძლევად. კვლევა ორ ძირითად კომპონენტად იქნება დაყოფილი: ბავშვზე დაკვირვება და მშობლის ინტერვიუ. ბავშვზე დაკვირვების გზით შეფასდება მისი განვითარების დონე სტანდარტში გამოყოფილი სფეროების მიხედვით. მშობლის ინტერვიუს შედეგად კი დადგინდება ოჯახის სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობა, მშობლების განათლების დონე და ა.შ. ამ მონაცემების ანალიზი საშუალებას მოგვცემს, გავიგოთ, რა ფაქტორები ახდენს გავლენას ბავშვების სასკოლო მზაობის დონეზე. კვლევა იმის განსაზღვრაშიც დაგვეხმარება, თუ რა გავლენას ახდენს სასკოლო მზაობის დონე ბავშვის აკადემიურ მიღწევებზე.

როგორც სტატიის დასაწყისში აღვნიშნეთ, ადრეულ ასაკში ბავშვების გონებრივი შესაძლებლობები ძალიან სწრაფად ვითარდება. განვითარების ეს ტემპი 6 წლის შემდეგ იკლებს და პირვანდელ დონეს აღარ უბრუნდება. სწორედ ამიტომ არის მნიშვნელოვანი ადრეულ ეტაპზე ბავშვის განვითარებაზე ზრუნვა. სკოლამდელი ასაკი იდეალურია შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე ბავშვების სასწავლო პროცესში ჩასართავად, ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენელთა მიერ სახელმწიფო ენის შესასწავლად (ადრეულ ასაკში ბავშვები ენებს გაცილებით სწრაფად სწავლობენ). სკოლამდელ განათლებასა და ადრეულ ასაკში განვითარებაზე ორიენტირებული პროექტებისა და პროგრამების განხორციელების გზით, ბევრი ისეთი პრობლემის პრევენციაა შესაძლებელი, რომელთა გადაჭრა შემდგომში გაცილებით რთული და მტკივნეული იქნება.

როგორ დავხმაროთ მოსწავლეს ინფორმაციულ ტექსტთან მუშაობაში

საქართველოში 2006 წელს ჩატარებულმა ტესტირებამ გამოავლინა, რომ მოსწავლეებს ინფორმაციულ ტექსტთან მუშაობა უჭირთ. სტატიაში ინფორმაციული ტექსტების წაკითხვასა და გააზრებასთან დაკავშირებულ საკვანძო საკითხებს მიმოვიხილავთ. ასევე, გავეცნობით ერთ პრაქტიკულ სტრატეგიას, რომლის გამოყენებაც საგრძნობლად აუმჯობესებს მოსწავლის მიერ ინფორმაციული ტექსტის გააზრებას.

პაატა პაპავა

გააზრებაზე ორიენტირებულ სასწავლო პროცესში მოსწავლემ უნდა გაითვალისწინოს, რომ კითხვა კომპლექსური მოვლენაა და ტექსტის დეკოდირებით არ შემოიფარგლება. ტექსტის გაგება და გაცნობიერება არა მხოლოდ ძალისხმევას, არამედ მთელი რიგი სპეციალური უნარების ფლობასაც მოითხოვს.

მნიშვნელოვანია, გვესმოდეს, რომ კითხვის სწავლება მხოლოდ მშობლიური ენის მასწავლებლის ამოცანა არ არის. კითხვის სტრატეგიები სხვა საგნებშიც უნდა ისწავლებოდეს. ამ პრობლემაზე მსჯელობის დროს, როგორც წესი, მასწავლებლები შემდეგ შეკითხვებს სვამენ: რა საჭიროა ინფორმაციული ტექსტის დამუშავების გამოყოფა დამოუკიდებელ პედაგოგიურ ამოცანად? პირველ და მეორე კლასებში ბავშვი ხომ ეუფლება კითხვის უნარს? რატომ დავკარგოთ ისედაც არასაკმარისი დრო იმაზე, რაც მშობლიური ენის მასწავლებელმა უნდა აკეთოს?

გააზრებაზე ორიენტირებულ სასწავლო პროცესში მოსწავლემ უნდა გაითვალისწინოს, რომ კითხვა კომპლექსური მოვლენაა და ტექსტის დეკოდირებით არ შემოიფარგლება. ტექსტის გაგება და გაცნობიერება არა მხოლოდ ძალისხმევას, არამედ მთელი რიგი სპეციალური უნარების ფლობასაც მოითხოვს. მასწავლებლებსა და მშობლებს ჰგონიათ, რომ კითხვის ეფექტურ უნარებს ბავშვი თავისთავად ეუფლება მშობლიური ენის გაკვეთილებზე. დაკვირვებამ და კვლევამ კი სხვა სურათი გამოავლინა. აღმოჩნდა, რომ სხვადასხვა ტიპის ტექსტებთან მუშაობისას, ბავშვების უმრავლესობას დახმარება სჭირდება. ეს ნიშნავს, რომ სკოლამ

და ყველა საგნის მასწავლებელმა გარკვეული დრო უნდა დაუთმონ ინფორმაციულ, მოცემული საგნისათვის ტიპურ ტექსტთან მუშაობის ტექნიკის გამომუშავებას.

რა არის ტექსტის გაგება?

ტექსტის გაგებაზე რამდენიმე ძირითადი ფაქტორი ზემოქმედებს: მკითხველი, ტექსტი და კონტექსტი. თითოეული ფაქტორი, თავის მხრივ, რამდენიმე ასპექტს მოიცავს.

მკითხველთან დაკავშირებული ძირითადი ასპექტებია: საბაზისო (უკვე არსებული) ცოდნა, ტექსტთან დაკავშირებული თემატური ცოდნა, ზოგადი და თემატური ლექსიკური მარაგი, კითხვის ტექნიკა (გამართული კითხვის უნარი), კითხვის მოტივაცია, გაგების სტრატეგიები.

ტექსტთან დაკავშირებული ძირითადი ასპექტებია: ტიპი, სტრუქტურა, კითხვადობა, დამხმარე ელემენტები, ავტორის მოტივები და დამოკიდებულებები.

კონტექსტთან დაკავშირებული ძირითადი ასპექტებია: კითხვითი ამოცანა (თუ ასეთი რამ გარედან არის ნაკარნახევი), ფიზიკური გარემო, ფსიქო-სოციალური ატმოსფერო, დამხმარე საშუალებები.

როგორ ვიგებთ ტექსტს კითხვის პროცესში?

ნაიკითხეთ ქვემოთ მოცემული ტექსტი:

„არსებობს უამრავი ტექნიკა თუ მეთოდის პიროვნული ზრდის და პიროვნების გაძლიერების. ეს მიმართულება ერთადერთია, რომელიც უნდა იქცეს თქვენი ცხოვრების სტილად. ამის მიზეზი მილიარდი ტრანსული და სუგეს-ტიური სიტუაციაა, რომლებსაც პირისპირ დაეჯახებით თქვენი სიცოცხლის მანძილზე. ერთადერთი თვისება, რომელიც დაგეხმარება თქვენი სიძლიერის ჩამოყალიბებაში, ეს არის ქცევა – ქმედების, აზროვნების მოქნილობა, ანუ ფლექსიბილურობა. ჩინელებს აქვთ კარგი გამოხატვაში ამასთან დაკავშირებით: „თქვენ უნდა იყოთ, როგორც წყალი: სამკუთხედ მდგომარეობაში ის სამკუთხედი, ოთხკუთხედში კი ოთხკუთხაა, წრიულში წრიულია, ციფში თბილია, თბილში კი ციფია. დაემსგავსეთ წყალს და ირბინეთ ისე, რომ იჩქაროთ ნელა.“ (ზურაბ ქარჩავა, „პროფესიული ფსიქოფიზიკური გადაწვის პროფილაქტიკის ფსიქოთერაპიული პრინციპი“. ელექტრონული ბიბლიოთეკა: http://lib.ge/body_text.php?4918)

გაიგეთ თუ ვერ გაიგეთ ნაკითხული ტექსტი? როგორ შეგიძლიათ იმის ჩვენება და დასაბუთება, რომ ეს ტექსტი გაიგეთ? ტექსტის ხმამაღლა გამეორებით? ტექსტში მოცემული აზრის სხვა სიტყვებით ჩამოყალიბებით? ტექსტის შინაარსთან დაკავშირებულ შეკითხვებზე პასუხის გაცემით ან ასეთივე შეკითხვების დასმით? მონაკვეთის შემაჯამებელი წინადადების ჩამოყალიბებით? რამემ ხომ არ შეგიშალათ ხელი ტექსტის გაგებაში? რა გზას შეგიძლიათ მიმართოთ არსებული ხარვეზის აღმოსაფხვრელად?

რა საუბრობაა აქვს ინფორმაციული ტექსტის გაგებას?

ბავშვებს ბუნებრივად უჩნდებათ უამრავი შეკითხვა საკუთარი

თავისა და გარემომცველი სამყაროს შესახებ. ინფორმაციული ტექსტების ნაკითხვა მათი ცნობისმოყვარეობის დაკმაყოფილების ერთ-ერთი ყველაზე გავრცელებული საშუალებაა. ადამიანის ზრდასთან ერთად კი, იმ ინფორმაციის მარაგიც მატულობს, რომელიც მას არა მხოლოდ აინტერესებს, არამედ სჭირდება კიდევ. ჩვენ მუდმივად ვიღებთ ინფორმაციას სხვადასხვა წყაროდან: სახელმძღვანელოებიდან, გზამკვლევებიდან, ბროშურებიდან, ჟურნალ-გაზეთებიდან, კატალოგებიდან, ანგარიშებიდან და ა. შ. შესაბამისად, წიგნიერ საზოგადოებაში კითხვა მხოლოდ სიამოვნების მიღებისა და ეროვნული მალალი დონის მიღწევის საშუალებას კი არ წარმოადგენს, არამედ ის სწავლისა და საქმიანობის ეფექტური ინსტრუმენტიცაა.

რა სურათი გვაქვს დღევანდელ სკოლაში?

მოსწავლეებს სახელმძღვანელოებსა და დამხმარე მასალას ისე აწვდიან, რომ მათ ინფორმაციულ ტექსტებთან მუშაობის სტრატეგიებს არ უფიქრებენ. რადგან ინფორმაციულ ტექსტთან მუშაობა ყველასთვის ადვილი არ არის, მოსწავლეები, გაგების ნაცვლად, დამახსოვრებაზე ორიენტირებულები ხდებიან. კლასიდან კლასში, საფეხურიდან საფეხურზე გადასვლასთან ერთად, გროვდება გაუგებარი, ერთმანეთთან დაუკავშირებელი ცნებები, რასაც, საბოლოო ჯამში, ფრაგმენტულ, ზედაპირულ, გაუმთლიანებელ ფსევდოცოდნამდე მივყავართ.

როგორ შეიძლება პრობლემის გადაჭრა? რა შეუძლია სკოლას?

თავად მასწავლებელმა უნდა გააცნობიეროს ინფორმაციული ტექსტის ძირითადი მახასიათებლები და მის გააზრებასთან დაკავშირებული სირთულეები. ამის შემდეგ ის შეძლებს, დაეხმაროს მოსწავლეებს ინფორმაციულ მასალასთან მუშაობისას ბარიერების გადალახვაში, რაც, პირველ რიგში, რამდენიმე ეფექტური სტრატეგიის დაუფლება-გამოყენებას გულისხმობს.

ტექსტის გააზრება, როგორც პროცესი

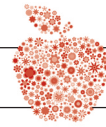
ტექსტის გაგება (გააზრება) არ არის ერთჯერადი აქტი. გააზრება დროში განვრცობილი, ეტაპობრივი პროცესია. იგი სამ ძირითად საფეხურად იყოფა: ტექსტის ნაკითხვამდელ, უშუალოდ კითხვის და ნაკითხვის შემდგომ საფეხურებად.

ტექსტის გაგებაზე ორიენტირებული, სტრატეგიული მკითხველი ტექსტის ნაკითხვამდე:

- 🍏 აცნობიერებს მოცემული ტექსტის ნაკითხვის მიზანსა და საჭიროებას;
- 🍏 ყურადღებას ამახვილებს ტექსტის თემაზე და ცდილობს, გაიხსენოს, რა იცის მის გარშემო;
- 🍏 ფიქრობს ტექსტის ტიპისა და სტრუქტურის შესახებ;
- 🍏 აყალიბებს ვარაუდებს ტექსტის შინაარსთან დაკავშირებით.
- კარგი მკითხველი: ტექსტის ნაკითხვის პროცესში
- 🍏 ამოწმებს პირველადი ვარაუდების ადეკვატურობას და აყალიბებს მიმდინარე ვარაუდებს;
- 🍏 ვიზუალურად წარმოიდგენს ნაკითხულს;
- 🍏 აკავშირებს ნაკითხულ ინფორმაციას არსებულ ცოდნასთან;
- 🍏 ცალკეული აზრებისა თუ დასრულებული მონაკვეთის ნაკითხვის შემდეგ აკეთებს შეჯამებას;
- 🍏 ამოწმებს გაგებას, ანუ სვამს შეკითხვას: რამდენად კარგად გავიგე ნაკითხული?

ტექსტის ნაკითხვის შემდეგ:

- 🍏 აკეთებს საბოლოო შეჯამებას;
- 🍏 ფიქრობს იმის შესახებ, თუ რამდენად ამომწურავი და სასარგებლოა ტექსტიდან მიღებული ინფორმაცია;
- 🍏 ითვალისწინებს ავტორის დამოკიდებულებებს მოცემული საკითხის მიმართ.

სტრატეგიების უმრავლესობა ერთ უმნიშვნელოვანეს უნარს ეფუძნება – ეფექტური შეკითხვების დასმის უნარს. შესაბამისად, კარგი მკითხველი სვამს ბევრ შეკითხვას ტექსტის წაკითხვამდე, კითხვის პროცესში და კითხვის დასრულების შემდეგ. ამგვარად, თუ მოსწავლეებს დავებ-მარებით, რომ მათ შეკითხვები დასვან როგორც საკუთარი თავის, ასევე ტექსტის ირგვლივ მის წაკითხვამდე, წაკითხვის დროს და წაკითხვის შემდეგ, ისინი სტრატეგიულ მკითხველებად ჩამოყალიბდებიან.

ქვემოთ განხილულია სტრატეგია, რომელიც ნამდვილად დაეხმარება მოსწავლეებს. იგი საუკეთესოდ ერგება სხვადასხვა ზომის ტექსტებს (მთელი წიგნი, წიგნის თავი, ქვეთავი, კვლევის სტატია და სხვა) და ორ მნიშვნელოვან სტრატეგიას ეფუძნება: კითხვების დასმას და წაკითხული მონაკვეთის შეჯამებას.

ინფორმაციული ტექსტის გაგებას ეფუძნება სტრატეგია

კითხვა და გაგება წყვილებში

სტრატეგიის ავტორი: ვონი, 1986

მოკლე აღწერა: მოსწავლეები წყვილებში კითხულობენ ტექსტს მონაკვეთებად. თითოეული მონაკვეთის წაკითხვის შემდეგ ერთი მოსწავლე აკეთებს წაკითხულის შეჯამებას, ხოლო მეორე სვამს შეკითხვებს. თითოეული მონაკვეთის შემდეგ როლები იცვლება.

დანიშნულება: მოსწავლეების მიერ წაკითხული ტექსტის სიღრმისეულად გააზრება. მოცემული სტრატეგია საშუალებას აძლევს მოსწავლეებს, ერთი მხრივ, დამოუკიდებლად იმუშაონ ტექსტზე, ხოლო, მეორე მხრივ, დაეხმარონ ერთმანეთს მისი გააზრების პროცესში. მეთოდი გამიზნულია ტექსტთან მუშაობის სხვადასხვა ფორმის გააქტიურებისა და გამოყენებისათვის, რასაც მკითხველი რთული ტექსტის გაგებამდე მიჰყავს.

ჯგუფის ზომა: ორიდან რამდენიმე ათეულ წევრამდე.

საჭირო დრო: მას მიმართავენ სამჯერ ან ოთხჯერ, იმის მიხედვით, თუ რა ზომისაა ტექსტი.

მსვლელობა:

პირველი ეტაპი: მასწავლებელი შეარჩევს შესაფერისი ზომის ინფორმაციულ ტექსტს (სასკოლო სახელმძღვანელოდან ან სხვა წყაროდან). სასურველია, ტექსტი შედგებოდეს მცირე ზომის აბზაცებისაგან.

მეორე ეტაპი: თუ მოსწავლეები მოცემულ სტრატეგიას არ იცნობენ, საჭიროა, მასწავლებელმა მათ აჩვენოს, როგორ უნდა გამოიყენონ იგი.

ა) მასწავლებელი ხმამაღლა წაკითხავს ტექსტის მონაკვეთს (ვთქვათ, წასაკითხი ტექსტის პირველ აბზაცს), შემდეგ კი შეაჯამებს წაკითხულ ტექსტს.

მასწავლებელი ეუბნება მოსწავლეებს, რომ შეჯამება მოცემული სტრატეგიის პირველი ნაბიჯია. ამის შემდეგ საჭიროა შეჯამების არსის ახსნა – იმის, რომ იგი მოცემულ ტექსტზე მცირე ზომისაა და ტექსტის ძირითად იდეებს შეიცავს.

ბ) მასწავლებელი სვამს ამავე მონაკვეთთან დაკავშირებულ ორ შეკითხვას. როცა მოსწავლეები პასუხს გასცემენ, მათ უხსნის, რომ შეკითხვების დასმა მოცემული სტრატეგიის მეორე ნაბიჯია.

მესამე ეტაპი: მოსწავლეები წყვილებიან. მასწავლებელი მუშაობის პროცედურას ხსნის: ერთი მოსწავლე ხმამაღლა წაკითხავს აბზაცს/მონაკვეთს და შეჯამებას ისე ჩამოაყალიბებს, როგორც ეს მასწავლებელმა გააკეთა. სასურველია, მოსწავლეებს საკმარისი დრო ჰქონდეთ კითხვისა და შეჯამებისათვის. როცა ისინი მუშაობას ასრულებენ, რამდენიმე მოსწავლე მთელ კლასს უზიარებს საკუთარ ვარიანტებს. ამ გზით ვიგებთ, რამდენად გაიგეს მოსწავლეებმა წაკითხული. მასწავლებელი მათ შენიშვნებსა და რეკომენდაციებს აძლევს აღნიშნული სტრატეგიის გამოყენების გასაუმჯობესებლად.

ახლა წყვილების სხვა წევრები სვამენ შეკითხვებს წაკითხული აბზაცის/მონაკვეთის გარშემო. შემდეგ რამდენიმე მოსწავლე საკუთარ შეკითხვებს აცნობს მთელ კლასს. ისინი ამ შემთხვევაშიც იღებენ მასწავლებლის რჩევებს შეკითხვების ხარისხის გასაუმჯობესებლად.

მეოთხე ეტაპი: მას შემდეგ, რაც მოსწავლეები აღნიშნულ პროცედურას აითვისებენ, მასწავლებელი მათ სთხოვს, დამოუკიდებლად გააგრძელონ ტექსტის მომდევნო მონაკვეთებზე მუშაობა. საჭიროა იმის შეხსენებაც, რომ მათ აუცილებლად უნდა გაცვალონ როლები თითოეული მონაკვეთის წაკითხვისა და განხილვის შემდეგ.

ირაკლი კაკაბაძე

ფინელების წარმატებების ერთ-ერთი მიზეზი, სავარაუდოდ, ისიც არის, რომ მათ ძალიან უყვართ წიგნები. ყველა სავაჭრო ცენტრსა თუ საოფისე შენობაში შეხვდებით წიგნის მაღაზიას, რომელიც, ამავდროულად, ბიბლიოთეკაა. სახელმწიფო თითოეულ ახალშობილს ჩუქნის პაკეტს, რომელშიც ილუსტრირებული წიგნებიც შედის.

განათლება ფინეთში

რა განსაკუთრებულ ფინელი მოზარდების მაღალ შეფასებას საერთაშორისო გამოცდილებაზე

აქ უფროსკლასელები იშვიათად ათენებენ ღამეებს მეცადინეობაში, საშინაო დავალების შესრულებაზე კი ერთ საათზე მეტს არ ხარჯავენ. ისინი თითქმის ყველაფერს ასწრებენ და სასკოლო ფორმებით არ დადიან. სკოლებში არ ირეკება ზარი, შესვენებისა და გაკვეთილის დაწყების დროს მასწავლებლები მოსწავლეებთან ერთად განსაზღვრავენ. საკლასო ოთახებსა და დერეფნებში უჩვეულო სიმშვიდეა. იშვიათად ტარდება გამოცდები და ტესტირებები. არ არის ცალკე კლასები აკადემიურად ჩამორჩენილი თუ სპეციალური საგანმანათლებლო საჭიროებების მქონე მოსწავლეებისთვის. სკოლაში სიარულს ბავშვები 7 წლის ასაკში იწყებენ.

საერთაშორისო გამოკვლევებით, ფინელი მოზარდები მსოფლიოს ყველაზე ჭკვიანთა რეიტინგში ლიდერობენ. 15 წლის მოსწავლეებში მათ უმაღლესი შეფასება დაიმსახურეს 57 ქვეყნის მონაწილეთა შორის. ქართველი თანატოლების მსგავსად, ისინი ბევრ დროს უთმობენ კომპიუტერსა და ინტერნეტს, უსმენენ რეპსაც და მძიმე როკსაც, თუმცა საშუალო სკოლაში (მე-9 კლასიდან) სერიოზულად ეკიდებიან მათემატიკის, საბუნებისმეტყველო და საზოგადოებრივი მეცნიერებების შესწავლას, რომლებსაც ურთულესი პროგრამებით გადიან. ალბათ საშუალო სკოლაში რთული პროგრამების დაძლევა და განსაკუთრებული შრომისმოყვარეობით აიხსნება ის, რომ ფინელები მსოფლიოში ყველაზე კარგ მუშაკებად და მოხელეებად არიან მიჩნეული.

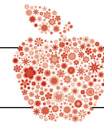
ფინეთი პირველ ადგილს არავის უთმობს პროგრამების საერთაშორისო შეფასებისას, როცა კომბინირებული შეფასებებით მოსწავლეთა საგანმანათლებლო მიღწევები ფასდება. ბოლო გამოცდის დროს, რომელიც მსოფლიოს მაშტაბით ჩატარდა და მეცნიერების შესწავლის ხარისხს აფასებდა, ფინელმა სტუდენტებმა ზოგად მეცნიერებებსა და უმაღლეს მათემატიკაში საუკეთესო შედეგი აჩვენეს.

ფინელი მოსწავლეების აკადემიურმა წარმატებამ მრავალი ქვეყნის მასწავლებელთა და განათლების სპეციალისტთა ყურადღება მიიპყრო. ისინი ყოველწლიურად აკვირდებიან და იკვლევენ, თუ როგორ მოახერხა სახელმწიფომ, ჰქონდეს ასეთი განათლების სისტემა, ჰყავდეს ამდენი მაღალკვალიფიციური მასწავლებელი და სისტემატურად ზრუნავდეს მათ პროფესიულ განვითარებაზე.

ბავშვები, უკვე დაწყებით ეტაპზე, ბევრ რამეს უფროსების დახმარების და ჩარევის გარეშე აკეთებენ. ყველა საფეხურზე მასწავლებლები გაკვეთილის გეგმებსა და სტრატეგიებს მათთან შეთანხმებით და მათი მონაწილეობით ადგენენ. მოსწავლეები აქტიურად მონაწილეობენ სკოლის ცხოვრებაში, მოსწავლეთა თვითმმართველობები კი – სკოლის მართვაში. აქ არ არსებობს ელიტური სკოლები, კერძო საგანმანათლებლო დაწესებულებები კი სისტემის უმნიშვნელო ნაწილს შეადგენს.

„ჩვენ არ გვაქვს ნავთობი და სხვა ბუნებრივი რესურსები ან სიმდიდრეები. ცოდნა და განათლება – ეს არის ის, რაც ფინეთს და ფინელ ხალხს კონკურენტუნარიანს ხდის მთელ მსოფლიოში“, – ამბობს ერთ-ერთი სკოლის დირექტორი ელენ ფრანცი.

ფანი სალო 15 წლის ფინელი მოსწავლეა. მას მიძევებისა და სამკაულების გაკეთება, მაღაზიებში მეგობრებთან ერთად სიარული და პოპ-მუსიკა უყვარს. ის ყოველ დღე, გაკვეთილების შემდეგ, სკოლაში რჩება, რათა მეცადინეობაში დაეხმაროს იმ თანაკლასელებს, რომლებიც აკადემიურ ჩამორჩენას ავლენენ ან რომლებსაც ახალი მასალის ათვისება უჭირთ. მასწავლებლები მიიჩნევენ, რომ მათ აქცენტი კარგი მოსწრების მქონე მოსწავლეებზე უნდა გააკეთონ. ამ დროს წარმატებული მოსწავლეები თანატოლებს უნდა ეხმარებოდნენ, რაც მათ პირად პროგრესსაც შეუწყობს ხელს და, ამავდროულად, მოზარდებს მეგობრობის, თანამშრომლობის, ურთიერთპატივისცემისა და თანადგომის უნარებს განუვითარებს.

მიუხედავად იმისა, რომ ფინელი მასწავლებლები აქტიურად იყენებენ თანამდროვე ტექნიკურ შესაძლებლობებს, მოსწავლეებს სკოლაში მკაცრად ეკრძალებათ მობილური ტელეფონით სარგებლობა. პედაგოგები გაკვეთილზე სისტემატურად იყენებენ ინტერნეტ-რესურსებს, ასევე, ინტერნეტის საშუალებით, ხშირად ურთიერთობენ მოსწავლეებთან.

ფინელ მოსწავლეებს გაკვეთილზე პრაქტიკული საგარეოშოების კეთება უყვართ. მასწავლებლები ნაკლებ დროს უთმობენ კითხვის უნარის განვითარებას და თეორიული მასალის ათვისებას. მათი მიზანია, მოსწავლემ გაკვეთილზევე აითვისოს ახალი მასალა და შინ ძალიან მცირე ქონდეს გასაკეთებელი. ამიტომ ისინი ყველა გაკვეთილზე იყენებენ ტესტური გამოკითხვის ფორმას, ჯგუფური მუშაობის სხვადასხვა მეთოდს, მცირე კონკურსებს და გაკვეთილის შემდგომ ინდივიდუალურ მეცადინეობას – მათთვის, ვისაც ახალი მასალის ათვისება უჭირს.

კვება სკოლაში უფასოა. მოსწავლეები თვითონ ირჩევენ სასურველ საკვებს და თავადვე ასუფთავებენ სასადილოს. დიდ შესვენებაზე მათ სკოლის ეზოში თამაში და სეირნობა შეუძლიათ, ასევე ბიბლიოთეკაში ყოფნა, სადაც ინტერნეტზეც მიუწვდებათ ხელი. მოზარდებს არ უშლიან საკლასო ოთახებში წინდებით ან ფეხშიშველა სიარულს, საკუთარი საკლასო ინვენტარის განსხვავებულად დალაგებას, იატაკზე ჯდომას და დავალების ამგვარად შესრულებას. „უნდა ვაღიაროთ ის ფაქტი, რომ ისინი ბავშვები არიან და ახლა სწავლობენ ცხოვრებას. ტრაგედია სულაც არ არის, მათემატიკის გაკვეთილზე მერხზე თუ ჩაეძინება მოსწავლეს. ჩვენ უფროსები ვართ და შეგვიძლია მეტად დავეხმაროთ მათ, გაკვეთილების შემდეგაც და სკოლის გარეთაც“, — გვითხრა ელენ ფრანცმა.

სკოლებში თვალშისაცემია თანამშრომელთა სიმრავლე. მომსახურე პერსონალის და მასწავლებელთა გარდა, ბევრი სტაჟიორია დასაქმებული, რომლებიც აუცილებელ პრაქტიკას გადიან. მასწავლებლობის უფლება მხოლოდ მაგისტრებს აქვთ. მუშაობის დასაწყებად ისინი სპეციალურ გამოცდას აბარებენ. მიუხედავად ამ სიძნელებისა, მასწავლებლობა ფინეთში სასურველი პროფესიაა: ერთ ვაკანსიაზე 40 მსურველმა შეიძლება გააკეთოს განაცხადი.

ფინელი მასწავლებლები შემოქმედებითი მიდგომით გამოირჩევიან. ხშირად შეხვდებით იმ პედაგოგებს, რომლებიც სახელმძღვანელოების ან დამხმარე მასალების ავტორები არიან. ყველას აქვს საკუთარი პორტფოლიო, სადაც საგაკვეთილო რესურსები, ტესტები, ჟურნალები და პროექტებია მოქცეული. მასწავლებლები მათ თავად ქმნიან და აქტიურად იყენებენ პრაქტიკაში.

ფინელების წარმატების ერთ-ერთი მიზეზი, სავარაუდოდ, ისიც არის, რომ მათ ძალიან უყვართ წიგნები. ყველა სავაჭრო ცენტრსა თუ საოფისე შენობაში შეხვდებით წიგნის მაღაზიას, რომელიც, ამავდროულად, ბიბლიოთეკაა. სახელმწიფო თითოეულ ახალშობილს ჩუქნის პაკეტს, რომელშიც ილუსტრირებული წიგნებიც შედის. მოზარდები ხშირად არ ელოდებიან, როდის განახორციელებენ ფინური გამომცემლობები მსოფლიო ბესტსელერების თარგმნას და გამოცემას. ისინი ინგლისურ ენაზე კითხულობენ მათ. გასულ წელს ამერიკის განათლების დეპარტამენტისა და განათლების ეროვნული ასოციაციის დასკვნაში ფინეთი, ინგლისური ენის ცოდნითა და თანამედროვე ტექნოლოგიების გამოყენებით, სკანდინავიისა და ევროპის არაინგლისურენოვან ქვეყნებს შორის პირველ ადგილზე აღმოჩნდა. ინგლისური ენის სასკოლო პროგრამები კი ყველამ სამაგალითოდ მიიჩნია.

გამოყენებული მასალა: Ellen Gamerman, "finnish kids" The Wall Street Journal

მასწავლებლის პროფესიული ეთიკის კოდექსი

დღეს ბევრს საუბრობენ იმის შესახებ, თუ რამდენად აუცილებელია სასწავლო პროცესის სრულყოფისთვის, რომ სკოლამ ამ პროცესში მონაწილე მხარეებს შორის ეთიკურად მიზანშეწონილი ურთიერთობის დამყარება უზრუნველყოს. განათლების ექსპერტები მიიჩნევენ, რომ მასწავლებლის პროფესიული ეთიკის კოდექსი ამ საქმეში დიდ წვლილს შეიტანს. ეს დოკუმენტი, რომლის დამტკიცებულ ვარიანტსაც მასწავლებლები ახლო მომავალში გაეცნობიან, პროფესიულ წრეებში უკვე საინტერესო დისკუსიებს იწვევს. ეთიკის კოდექსი პედაგოგის დამხმარე ინსტრუმენტს წარმოადგენს – მისი მიზანია, ხელი შეუწყოს მასწავლებელს ეთიკური ქმედებების განხორციელებაში, მოსწავლისთვის ტოლერანტობის, დემოკრატიული აზროვნებისა და ადამიანის უფლებებათა დაცვის მაგალითის მიცემაში. პედაგოგმა პირადი მაგალითით უნდა აჩვენოს მოსწავლეს, თუ რას ნიშნავს კორექტული ქცევა ნებისმიერ სიტუაციაში.

სად გადის ზღვარი მასწავლებლის მოვალეობებსა და უფლებებს შორის? რა როლი შეიძლება ითამაშოს ეთიკის კოდექსმა სასკოლო ცხოვრებაში? – ამ და სხვა საკითხების შესახებ განათლების სისტემაში მომუშავე პროფესიონალებმა ჩვენი ჟურნალის მკითხველისთვის „მრგვალ მაგიდასთან“ იმსჯელეს.

ირმა კახურაშვილი

შეხვედრას ესწრებოდნენ:

ბია მამულაშვილი

მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების ეროვნული ცენტრის დირექტორი

თამარ ტალიაშვილი

ილიას უნივერსიტეტის სამაგისტრო და სადოქტორო პროგრამების ფაკულტეტის ასოცირებული პროფესორი

ლალი ბერიშვილი

195-ე საჯარო სკოლის დირექტორი

ნანა გიგნაძე

99-ე საჯარო სკოლის ქიმიის პედაგოგი

თეა ნიკლაური

დამოუკიდებელი საერო გიმნაზია „შავნაბადას“ დაწყებითი კლასების პედაგოგი

ვახუშტი მენაბდე

იურისტი, ადამიანის უფლებათა დამცველი

ქეთევან მახუზა

მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების ეროვნული ცენტრის იურისტი

ნინო ელვაქიძე

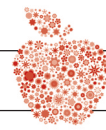
მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების ეროვნული ცენტრის სტანდარტების კოორდინატორი

შეხვედრას უძღვებოდა ჟურნალ „მასწავლებლის“ მთავარი რედაქტორი **ნათო ინგოროყვა**

ნინო ელვაქიძე: სანამ მასწავლებელთა ეთიკის კოდექსზე მუშაობას დაიწყებდით, ამ სფეროში არსებული საერთაშორისო გამოცდილება გამოვიკვლიეთ. ჩატარდა რიგი სამუშაო შეხვედრები მასწავლებლებთან, ბავშვებთან და მშობლებთან. გვინდოდა, უშუალოდ მათგან მოგვესმინა სასკოლო ცხოვრებაში არსებული ეთიკური დილემების შესახებ. შემდგომში ეს შემთხვევები აღინერა მასწავლებლის ეთიკის სახელმძღვანელოში „სიტუაციები სასკოლო ცხოვრებიდან“, რომელიც ყველა სკოლას დაურიგდა. ასევე, შეიქმნა მასწავლებლის ეთიკის კოდექსის სამუშაო ვერსია. კოდექსში იქნება რამდენიმე პუნქტი, რომელიც გარკვეულ ფოკუს-ჯგუფთან ურთიერთობას მიეძღვნება.

მაგალითად, ერთ-ერთი პუნქტი შეეხება მასწავლებლის ზოგად კომპეტენციას, სხვა – მშობელთან და კოლეგებთან ურთიერთობას. განერილი იქნება ის ნორმები, რომლებიც არ ეწინააღმდეგება ადამიანის უფლებათა დაცვის არცერთ დოკუმენტს და ითვალისწინებს როგორც მასწავლებლის, ასევე მოსწავლისა და მშობლის ინტერესებს. მასწავლებლების პირველი რეაქცია ამ დოკუმენტი-სადმი (სანამ მას გაეცნობოდნენ) სხვადასხვაგვარი იყო: მას ზოგი დადებითად, ზოგიც ინტერესით და ზოგიც – უარყოფითად შეხვდა.

თეა ნიკლაური: მასწავლებლის პროფესიული ქცევის ნორმები მასწავლებელსა და დირექტორს

თამარ ტალიაშვილი

შორის დადებულ ხელშეკრულებაში ისედაც არის ასახული. მასწავლებლის ეთიკის კოდექსს ჯერ არ ვიცნობ, მაგრამ დარწმუნებული ვარ, რომ ის საჭირო ნორმებს მოიცავს. ვფიქრობ, ძირითადად, ისეთ ნორმებთან გვექნება საქმე, რომლებსაც მასწავლებელი კოდექსის გარეშე უნდა იცავდეს. ჩემთვის, როგორც ნაკლებად გამოცდილი პედაგოგისთვის, კოდექსის არსებობა ძალიან მიშენელოვანია. ის ერთგვარი სახელმძღვანელოა მასწავლებლის პროფესიული ცხოვრების გზაზე.

ლალი ბერიშვილი: შესაძლოა, რომელიმე დოკუმენტში წერია, რომ მასწავლებელმა უნდა დაიცვას ეთიკის ნორმები, მაგრამ არსად წერია, რეალურად რა იგულისხმება ამ ნორმებში. არსებობს ეთიკის დაუწერილი ნორმებიც – მაგალითად, ის, რომ ბავშვს არ უნდა შეეხო. თუმცა ბევრი მასწავლებელი თავს უფლებას აძლევს, ეს დაუშვას. მოთხოვნები, კოდექსის სახით, აუცილებლად უნდა არსებობდეს.

თამარ ტალიაშვილი: პედაგოგიური ეთიკის კოდექსი მასწავლებლის ქცევის მარეგულირებელი დოკუმენტია. თუმცა იმ მასწავლებლის

ქცევას, რომელიც არ ფლობს პროფესიულ უნარებსა და ცოდნას, ვერანაირი დოკუმენტი ვერ დაარეგულირებს. უცხოეთის საკანონმდებლო სივრცეში ეთიკის კოდექსი ალბათ მართლაც უზრუნველყოფს იმას, რომ არ მოხდეს გადაცდომა. საქართველოში კი, მაგალითად, ვერ დამკვიდრდა საგაკვეთილო დისკუსიის მეთოდი: ამ დროს ირდევდა ყოველგვარი ეთიკური ნორმა როგორც მოსწავლის, ისე მასწავლებლის მხრიდან. ამის მიზეზი გახლავთ ის, რომ მასწავლებელსა და მოსწავლეს შორის, ასევე, მოსწავლეებს შორისაც თანამშრომლობის სოციალური ჩვევა არ არსებობს. დისკუსიაში, ღირებულებების დაცვის ნაცვლად, ყველას მხოლოდ საკუთარი თავის წარმოჩენა სურს. თუ სკოლებში თანამშრომლობის პრინციპი არ იმუშავებს, რომლის ამოსავალი წერტილიც დღევანდელი საგანმანათლებლო რეფორმაა, კოდექსის „გაცოცხლება“ გართულდება. ასევე, ვფიქრობ, მასწავლებელთა დიდი ნაწილი ახალ კოდექსს უარყოფითად შეხვდება, რადგან მას დამატებით მაკონტროლებელ რგოლად აღიქვამს.

ნატო ინგოროყვა: არ არის გამორიცხული, რომ მასწავლებელს გაუჩნდეს კითხვა: ჯერ სერტიფიცირება მომთხოვეს, ახლა ეთიკის ნორმებს მიმზადებენ და გამოდის, რომ

ქეთევან მუხუჯა

მხოლოდ მოვალეობები მაქვს, ჩემს უფლებებს ვინ დაიცავს?

ქეთი მუხუჯა: ცნება „უფლება“ თავისთავად გულისხმობს სახელმწიფოს საპასუხო ვალდებულებას, დაიცვას და ხელი შეუწყოს მოქალაქეს უფლებებით სარგებლობაში, უფლებების რეალიზებაში.

თამარ ტალიაშვილი: თუ მასწავლებელმა სასერტიფიკაციო გამოცდა ჩააბარა და სტანდარტებს დაეუფლა, მისთვის ეთიკის კოდექსი მხოლოდ დახმარება იქნება. ეს დოკუმენტი განსაკუთრებით ნაადგება პედაგო-

ნინო ქლაბიძე

გისა და მშობლის ურთიერთობის დარეგულირებას. მაგალითად, სკოლაში ხშირია აკადემიურ შეფასებაზე მიბმული კონფლიქტები. იმის გამო, რომ მშობელი სკოლაში არ ან ვერ დადის, მასწავლებელი დროულად ვერ აწვდის მას ინფორმაციას ბავშვის აკადემიური მოსწრების შესახებ, რის გამოც კონფლიქტური სიტუაცია იქმნება ხოლმე. მასწავლებელს დაცვა სწორედ აქ სჭირდება.

ლალი ბერიშვილი: ნებისმიერ ახალ დოკუმენტს მასწავლებელი სიფრთხილით ხვდება და ეს

ნანა გაგნიძე

სავსებით ბუნებრივია. მას, თავისი კომპეტენტურობიდან გამომდინარე, აქვს ამბიცია, სხვას ასწავლოს. ის მჭედელია თავის საკლასო გარემოში. ნორმებში მისი მოქცევა რთული არ იქნება, თუ ის გაიაზრებს, რომ მასწავლებლის ეთიკის კოდექსი დაარეგულირებს ურთიერთობებს – მასწავლებელსა და მასწავლებელს, მასწავლებელსა და მოსწავლეს, მასწავლებელსა და დირექტორს, მასწავლებელსა და მშობელს შორის.

ნინო ელბაქიძე: საქართველოში მშობლების ჩართულობა სასწავლო პროცესში ძალიან დაბალია. კოდექსის მიხედვით, მასწავლებელი ვალდებულია, სასწავლო წლის და ყოველი ტრიმესტრის დასაწყისში მშობელს მისცეს ინფორმაცია სასწავლო გეგმებისა და მის მიერ არჩეული მეთოდების შესახებ. ვფიქრობთ, ეს მდგომარეობის გამოსწორების მცდელობა იქნება. ეს ინფორმაცია კი მშობელს დროულად უნდა მიაწოდოს მასწავლებელმა. მშობლისთვის არ უნდა იყოს აღმოჩენა ის, რომ მის შვილს ტრიმესტრის ბოლოს დაბალი ნიშნები აქვს. რაც შეეხება ცოდნასა და უნარ-ჩვევებს, ისინი მასწავლებლის პროფესიულ

სტანდარტშია ასახული. მასწავლებლის ეთიკის კოდექსში კი განსაზღვრულია ის დამოკიდებულებები, რომლებსაც მასწავლებელი თავისი საქმიანობის მიმართ უნდა ავლენდეს. მასწავლებლის სტანდარტი და ეთიკის კოდექსი ორი სხვადასხვა დოკუმენტია, რომელიც ერთმანეთს ავსებს.

ვახუშტი მენაბდე: დისკუსიის დროს გამოიკვეთა სამი არგუმენტი, რითაც მასწავლებელს შეუძლია კოდექსი „დაიწუნოს“. პირველი: რა საჭიროა კოდექსი, განა ისედაც ეთიკური არ ვარ? მეორე: ამ კოდექსით მე მხოლოდ

ეთიკის კოდექსი პედაგოგის დამხმარე ინსტრუმენტს წარმოადგენს – მისი მიზანია, ხელი შეუწყოს მასწავლებელს ეთიკური ქმედებების განხორციელებაში, მოსწავლისთვის ტოლერანტობის, დემოკრატიული აზროვნებისა და ადამიანის უფლებებთან დაცვის მაგალითის მიცემაში.

მოვალეობები მაქვს და უფლებები არ გამაჩნია? და მესამე: კოდექსში კლასიკური გაგებით არაეთიკური საკითხები კი არ არის შესული, არამედ ქცევის წესები.

მასწავლებელი თავისი საქმიანობით საჯარო ფუნქციას ახორციელებს. ის თვითონ წარმოადგენს სახელმწიფოს. ადამიანის უფლებების ყველაზე გავრცელებული ხედვის მიხედვით კი, სახელმწიფო არ შეიძლება იყოს ადამიანის უფლებების სუბიექტი, მას არ შეიძლება

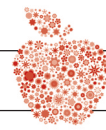
გააჩნდეს უფლებები. მას მხოლოდ აკისრია მოვალეობა, რომ ეს უფლებები არ დაარღვიოს. ამდენად, პედაგოგს მოსწავლესთან ურთიერთობაში მხოლოდ მოვალეობები აკისრია, დირექციასთან მიმართებაში კი უფლებები აქვს. რას ვაკეთებთ მაშინ, როცა მშობელი ლახავს მასწავლებლის უფლებას? ამ შემთხვევაში საკითხს განვიხილავთ არა როგორც მასწავლებლის უფლების დარღვევას, არამედ როგორც კონკრეტული ადამიანის მიერ თავისი უფლებებით ბოროტად სარგებლობას.

ნინო ელბაქიძე: ჩვენთვის მნიშვნელოვანია, თუ როგორი ენით იქნება დაწერილი მასწავლებლის პროფესიული ეთიკის კოდექსი, ასევე, იქნება თუ არა შემხვედრი დოკუმენტი, რომელიც მოსწავლის მოვალეობებს განსაზღვრავს. თუ ასეთი დოკუმენტი არ შეიქმნა, მას-წავლებელს, შესაძლოა, პროტესტი გაუჩნდეს.

აუცილებელია, გვქონდეს მოსწავლის ქცევის დამარეგულირებელი კოდექსიც, რაზეც ახლა ინტენსიურად ვმუშაობთ.

ნანა გიგნაძე: შესაძლოა, მასწავლებელს დიდი გამოცდილება ჰქონდეს და კოდექსის ჩარჩოები მისთვის მიუღებელი აღმოჩნდეს, ახალგაზრდა მასწავლებელმა კი ის მისაღებად მიიჩნიოს. ვთვლი, რომ თუ პედაგოგი მოწესრიგებულია და აქვს ცოდნა, მას კოდექსი ხელს არ შეუშლის. როგორი კარგი დირექტორიც არ უნდა ჰყავდეს სკოლას, ბავშვებთან ურთიერთობა მასწავლებელს უწევს და ყველაფერი მის კომპეტენტურობაზეა დამოკიდებული.

თამარ ტალიაშვილი: როგორი ურთიერთობა უნდა ჰქონდეს მასწავლებელს ჰიპერაქტიურ ბავშვებთან? ეთიკურ კოდექსში

ესეც უნდა იყოს გათვალისწინებული. კოდექსი ერთგვარი ლაკმუსია, რომლითაც მასწავლებელი თავს იმონებს. მას, ვისაც პროფესიული განვითარება სურს, კოდექსი ნამდვილად დაეხმარება.

ლალი ბერიშვილი: ძალიან კარგია, რომ სერტიფიცირების შემდეგ მასწავლებლის პროფესია ადვილად მოსარგები აღარ იქნება. ჩემი აზრით, სახელმწიფო მიზანმიმართულად დგამს ნაბიჯებს, რათა მასწავლებლის პროფესია გახდეს დაფასებული, მაღალანაზღაურებადი. გარკვეული აქტების შექმნით ჩვენ ვქმნით სტანდარტს, თუ როგორი

რეკომენდაციებისა და შენიშვნების გათვალისწინებით, იმედია, ეს დოკუმენტი მალევე დამტკიცდება. მასზე მუშაობა ჩვენთვის ძალიან საპასუხისმგებლო საქმე იყო. წინ ისევ დიდი სამუშაო გველის მასწავლებელთა ტრენინგების სახით. ვიმედოვნებ, რომ მასწავლებლები ეთიკის კოდექსს გაგებით მოეკიდებიან და ეფექტურად გამოიყენებენ პრაქტიკაში.

ვახუშტი მენაბდე: რა არის საჭირო იმისათვის, რომ მასწავლებლის პროფესიული ქცევის კოდექსი რეალურად ამოქმედდეს? დღევანდელ მსოფლიოში არსებობს

ვახუშტი მენაბდე

მუშაობისას, მასში მოსწავლეებიც ჩაერთვებიან.

გია მამულაშვილი: ეთიკის კოდექსთან დაკავშირებით ვგეგმავთ მასწავლებლებისთვის სემინარების ჩატარებას. კოდექსში არის პუნქტები, რომლებზეც მსჯელობაც ძალიან საინტერესოა. ჩვენ ვეუბნებით მასწავლებელს, რომ ის ვალდებულია, დაიცვას მოსწავლის უფლებები, მაგრამ რას ვგულისხმობთ დაცვაში, ეს მასწავლებლის ყურადღების მიღმა რჩება ხოლმე. სწორედ ამაზე უნდა გაკეთდეს აქცენტი ტრენინგის დროს. მასწავლებლებს ექნებათ ინფორმაცია მოსწავლის ქცევის კოდექსზეც. იმისათვის, რომ საგანმანათლებლო ცხოვრება უფრო სრულყოფილი იყოს, მასწავლებლის პროფესიული ქცევის კოდექსთან ერთად, მნიშვნელოვანია მოსწავლის და დირექტორის კოდექსის არსებობაც.

უნდა იყოს მასწავლებელი. პროფესიული ეთიკის კოდექსი კი იქნება ერთ-ერთი დოკუმენტი, რომლის საფუძველზეც შეფასდება ის.

ქეთი მეხუზლა: ეთიკის კოდექსის მიღების პარალელურად, რეკომენდაციების სახით, ისიც უნდა განისაზღვროს, თუ როგორ უნდა მივანოდოთ მასწავლებლებს ამ კოდექსის არსი.

ნინო ელბაქიძე: ვგეგმავთ ეთიკის კოდექსის განვიხილვას მასწავლებლებთან, განათლების ექსპერტებთან და ფსიქოლოგებთან. მათი

ადამიანის უფლებებზე დაფუძნებული ხედვა. ის ეხება მასწავლებელსაც, ჟურნალისტსაც, იურისტსაც – ყველას, ვინც თავისი საქმიანობა ადამიანის უფლებებს უნდა დააფუძნოს. ეთიკის კოდექსის ყველაზე კარგი ხელშეწყობა ის იქნება, თუ შემუშავდება ტრენინგის გარკვეული მოდული და ქცევის კოდექსთან ერთად მასწავლებლები მიიღებენ ინფორმაციას ადამიანის უფლებებზე. მინდა დავამატო, რომ ასევე კარგი იქნება, თუ მოსწავლეთა ქცევის კოდექსზე

მანდატური და სკოლა

„უსაფრთხო სკოლის კონცეფციის“ ფარგლებში, მანდატურის ინსტიტუტის დანერგვა საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროს ერთ-ერთი პრიორიტეტია. დედაქალაქის შვიდ საპილოტე სკოლაში (I ექსპერიმენტული, მე-11, 23-ე, 24-ე, 51-ე, 52-ე, 117-ე) მანდატურების მუშაობას საზოგადოების დიდი ნაწილი დადებითად აფასებს. სტატისტიკა კი ცხადყოფს, რომ აპრილის შუა რიცხვებიდან სკოლებში თვალშისაცემად გაიზარდა მოსწავლეთა დასწრება და დისციპლინის დონე. ამავე დროს, საგრძნობლად შემცირდა ძალადობის ფაქტები როგორც მასწავლებლების, ისე მოსწავლეების მხრიდან. ჟურნალი „მასწავლებელი“ დაინტერესდა, თუ რამდენად წარმატებულად მიმდინარეობს სკოლის სივრცეში მანდატურების ინტეგრაცია და როგორი დამოკიდებულება აქვთ მათ მიმართ პედაგოგებს, დირექტორებს, მშობლებსა და ბავშვებს.

ირმა კახურაშვილი

მანდატურის მთავარი ფუნქცია სკოლაში კონფლიქტის პრევენცია და წესრიგის უზრუნველყოფაა.

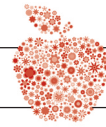
ნაძალადევის რაიონის მე-11 საჯარო სკოლას, სადაც 1200 მოსწავლე სწავლობს, დილით ვენჩევით. მანდატურებს – სოფო საბუღალას, ონისე ოყრეშიძეს და კობა იობაშვილს საგანგებოდ გამოყოფილ ოთახში შეეხვდით. პროფესიით იურისტმა ახალგაზრდებმა პოლიციის აკადემიაში ჯერ ტესტირება და სამკვირიანი სასწავლო კურსი გაიარეს, შემდეგ კი გამოცდები ჩააბარეს. ამ ყველაფრის მერე მათ თავად შეარჩიეს აღნიშნული სკოლა. ისიც გავარკვეით, რომ მანდატურები მხოლოდ განათლებისა და მეცნიერების

რების სამინისტროს ექვემდებარებიან, რაც მათ კონფლიქტის ობიექტურად შეფასების საშუალებას აძლევს. დაფიქსირებულ დარღვევებს ისინი ოქმში აღნიშნავენ.

შინაგანაწესის მიხედვით, მანდატურებს სადამსჯელო სანქციების გატარება არ შეუძლიათ. სწორედ ეს განასხვავებთ მათ პოლიციის თანამშრომლებისგან. მანდატურის დამხმარე იარაღი ფანარი, რაცია, დეტექტორი და ის ცოდნაა, რომელიც მან მოსამზადებელ პერიოდში მიიღო. მისი მთავარი ფუნქცია სკოლაში კონფლიქტის პრევენცია და წესრიგის უზრუნველყოფაა. ასევე, სიტუაციიდან გამომდინარე, მას შეუძლია საქმის კურსში ჩააყენოს კლასის დამრიგებელი თუ დირექტორი და შესაბამისი რეაგირებაც მოითხოვოს. წინააღმდეგ შემთხვევაში, მანდატური ოქმს ადგენს და განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროს მიმართავს. თუმცა პრაქტიკამ აჩვენა, რომ მსგავსი სიტუაციები ძალიან იშვიათია. კონფლიქტი, უმთავრესად, სკოლის კედლებშივე გვარდება. მდგომარეობის დაძაბვის შემთხვევაში კი, მანდატური ვალდებულია, პატრულს გამოუძახოს.

მე-11 სკოლის მანდატურები ეთანხმებიან იმ მოსაზრებას, რომ მათი როლი ძალიან მნიშვნელოვანია „უსაფრთხო სკოლის კონცეფციის“ განხორციელებისას. მაკონტროლებელი მათაც ჰყავთ განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროს გენერალური ინსპექციის სახით. ის მანდატურების მხრიდან ნებისმიერ დარღვევაზე მოახდენს რეაგირებას.

სოფო საბუღალა, მანდატური: „სკოლაში ყოველდღიურად, სასწავლო პროცესის დაწყებამდე მოვდივართ. ვანარმოებთ დაგვიანებულთა აღრიცხვას. მაგალითად, დღეს 17 მოსწავლემ დაიგვიანა. სკოლაში ბოლო ბავშვის წასვლამდე ვართ. შესვენების დროს დერეფნებში დავდივართ, გაკვეთილების განმავლობაში კი სხვადასხვა სართულზე

ვმოძრაობთ და ვაკვირდებით, რამდენად მშვიდად მიმდინარეობს სასწავლო პროცესი. ყურადღებას ვაქცევთ იმ ბავშვებსაც, ვისაც მასწავლებელი გაკვეთილიდან ითხოვს, ვარკვევთ ამის მიზეზებს. მიხარია, რომ მოსწავლეებს ჩვენი კი არ ეშინიათ, არამედ ერიდებათ. მაგალითად, თუ ფანჯრის რაფაზე სხედან (ეს, რა თქმა უნდა, არ შეიძლება), თქმაც არ გვჭირდება – ჩვენი გამოჩენა საკმარისია. მე უფრო გოგოებთან მაქვს ურთიერთობა. ჯერჯერობით შენიშვნა მხოლოდ გაკვეთილზე მობილურით სარგებლობის გამო მიმიცია“.

მასწავლებლებიც და მოსწავლეებიც მანდატურებს საკმაოდ ხშირად სთხოვენ დახმარებას. ჩვენ თვალწინ მანდატური ერთ-ერთ გოგონას, რომელსაც ფეხი სტკიოდა, სამედიცინო პუნქტამდე მისვლაში დაეხმარა. რამდენიმე დღის წინ კი მათ თხოვნით მიმართა ამავე სკოლის მეტრთმეტეკლასელმა მარიამ თეთრაძემ, რომელსაც მობილური ტელეფონი ტრანსპორტში დარჩა. მანდატურები პატრულს დაუკავშირდნენ და მოზარდს ტელეფონი ერთ საათში დაუბრუნეს. ერთ დღეს, გაკვეთილების შემდეგ, უფროსკლასელებმა სხვა სკოლელებთან ჩხუბი მოინდომეს. მანდატურებმა ჩხუბი აღკვეთეს, თუმცა გაგვიმხილეს: საჩხუბრად იმდენი მოზარდი იყო შეკრებილი, რომ არა დროული ჩარევა, დიდი უსიამოვნება მოხდებოდაო.

ონისე ოყრეშიძე: „ფიზიკური მომზადება პოლიციის აკადემიაში გავიარეთ. შესწავლილი გვაქვს ხელჩართული ბრძოლის ილეთები, რომლებიც იარაღის ან დანის ართმევაში, მოჩხუბართა გაშველებაში დაგვეხმარება. საბედნიეროდ, ამ ილეთების გამოყენება არ დაგვჭირვებია. უფროსკლასელებთან ჩვენი ურთიერთობა შედგა. არც რთულ ბავშვებთან მიდგომა გაგვჭირვებია. ძალიან ეფექტურია მათთან გასაუბრება. მოზარდს ცელქობას ვერ აუკრძალავ, მაგრამ მისი საქციელი სხვისთვის შეურაცხმყოფელი არ უნდა იყოს“.

კობა იობაშვილი: „პოლიციის აკადემიაში შევისწავლეთ ეფექტური კომუნიკაცია, სამოქალაქო თავდაცვა და სხვა საგნები, მაგრამ ყველაზე მეტად ბავშვთა ფსიქოლოგიის ცოდნა გამოგვადგა. ჩვენი მოვალეობაა, დავიცვათ როგორც მოსწავლეების, ისე მასწავლებლების უფლებები. მანდატურების სკოლაში შეყვანილ ბავშვები დისციპლინას, წესრიგს მიეჩვევიან. ამის შედეგს ნების შემდეგ ვნახავთ, როცა მომავალი თაობა გაიზრდება“.

ახალი სასწავლო წლიდან ერთი ქალით და ორი მამაკაცით დაკომპლექტებული მანდატურების ჯგუფები დედაქალაქის ყველა საჯარო სკოლაში იმუშავენ. შემდეგ ეტაპზე ისინი საქართველოს დიდი ქალაქების სკოლებშიც შევლენ. კერძო სკოლების შემთხვევაში კი მანდატურების საკითხს დირექცია გადაწყვეტს.

ირმა გაჩეჩილაძე, მე-11 სკოლის მე-9 კლასის მოსწავლე: „მანდატურები ჩვენს უსაფრთხოებას იცავენ. ამიტომ მათი შემოსვლა არანაირ პროტესტთან არ იყო დაკავშირებული. მშობლები, ბავშვები და მასწავლებლები თავს უფრო დაცულად გრძნობენ. რაც სკოლაში მანდატურები შემოვიდნენ, გაკვეთილებზე იკლო ხმაურმა, ბავშვები დილაობით აღარ იგვიანებენ და „შატალოზე“ არ დადიან. მანდატურებს ბიჭებიც პატივისცემით ეპყრობიან“.

51-ე საჯარო სკოლის ადმინისტრაცია იზიარებს იმ მოსაზრებას, რომ სკოლებში მანდატურების შემოსვლამ მართლაც მნიშვნელოვნად გაზარდა დისციპლინის დონე. ისინი მკაცრად აკონტროლებენ წესრიგს, რაც გაკვეთილების ხარისხსა და, ზოგადად, სკოლის ცხოვრებაზე პოზიტიურად აისახება.

დავით ლავგილაძე, 51-ე საჯარო სკოლის დირექტორი: „ჩვენი სკოლის მთავარი პრობლემა მასობრივი დავგიანებები და მოზარდების მიერ თამბაქოს მოხმარება იყო. ადრე ამას დირექციის ხუთი წევრი ვებრძოდით, მანდატურების შემოსვ-

ლის შემდეგ კი საპირფარეოებში სიგარეტის მოხმარება პრაქტიკულად აღმოიფხვრა... ადრე სკოლაში 200-მდე ბავშვი აგვიანებდა, დღეს კი მხოლოდ 15 მოსწავლემ დაიგვიანა. ეს ყველაფერი მანდატურებს უკავშირდება. ჩვენი სკოლისთვის პროექტი წარმატებული გამოდგა. მანდატურები კარგად მომზადებული არიან და პრობლემების დასაძლევად მათთან ერთად ბრძოლა ძალიან მნიშვნელოვანია“.

მანდატურები, პირველ რიგში, მოსწავლეების უსაფრთხოებაზე ზრუნავენ და ცდილობენ, სამართლიანად მოაგვარონ მასწავლებელსა და მოსწავლეს შორის არსებული კონფლიქტი. როდესაც 51-ე სკოლის ერთ-ერთმა პედაგოგმა მოსწავლე გაკვეთილიდან გააძევა და უმეთვალყურეოდ დატოვა, მან მანდატურის შენიშვნა დაიმსახურა.

ლიანა ქოროლიშვილი, IX კლასის დამრიგებელი: „ჩემს კლასში 29 მოსწავლეა და მანდატურებთან ყველას ნორმალური, მეგობრული ურთიერთობა აქვს. თავდაპირველად ბავშვები მათ როგორც პოლიციელებს, ისე უყურებდნენ, მაგრამ დროთა განმავლობაში ასეთი დამოკიდებულება კეთილგანწყობაში გადაიზარდა და აგრესიაც გაქრა. ბავშვები გავესაუბრეთ და დავადგინეთ, რომ ისინი მანდატურებში მრჩეველებს ხედავენ“.

მანდატურის თანამდებობასთან დაკავშირებით, განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროს, ყოველდღიურად, არაერთი მსურველი მიმართავს. ბუნებრივია, შესარჩევი კონკურსი საკმაოდ მკაცრი იქნება. სამინისტროს იმის გარანტია უნდა ჰქონდეს, რომ ბავშვებთან განონასწორებული ფსიქიკის მქონე, განათლებული და სანდო ადამიანები იმუშავენ. ამავე დროს სამინისტრო მანდატურების უსაფრთხოებაზეც ზრუნავს და მათ საკმაოდ კარგი ხელფასის გარდა, სამედიცინო დაზღვევითაც უზრუნველყოფს.

კითხვის ფილოსოფიისა და პედაგოგიკის ოთხი აპოქალიფი

კითხვისა და წერის სწავლების მეთოდების მართებულობასთან დაკავშირებით, დებატები ყოველთვის არსებობდა. განხილვის საკითხად დღესაც, ძირითადად, რჩება ის, თუ რა უნდა ისწავლებოდეს წიგნიერების პროგრამის ფარგლებში და რომელი მეთოდები თუ მიდგომები მართებული.

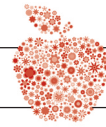
იან თურბილი

მომზადდა: ნათია ნაცვლიშვილმა

ბოლო პერიოდში „ახალი მეთოდოლოგიის“ აქტუალურ ფორმას „სიტყვების მნიშვნელობის დამახსოვრებით“ კითხვა წარმოადგენდა. მასწავლებლები, აკადემიური წრის წარმომადგენლები და გამომცემლები „სიტყვების სრულად დამახსოვრების“ მეთოდით სწავლების პოპულარიზაციას ეწეოდნენ. 1990-იანი წლების შუა პერიოდში კი, სხვადასხვა მიზეზის გამო, „სიტყვების სრულად დამახსოვრების“ მეთოდმა პოპულარობა დაკარგა და კრიტიკის სამიზნე გახდა.

ნუთუ მართლა უარყოფითი შედეგის მომტანი იყო საზოგადოებისთვის

„სიტყვის სრულად დამახსოვრების“ მეთოდი? ამ შეკითხვამ მრავალწლიანი გამოცდილების ანალიზი მოითხოვა. აღნიშნული ანალიზის შედეგებით, შესაძლებელია იმის ჩვენება, რომ კითხვის სწავლა „სიტყვების სრულად დამახსოვრების“ მეთოდით წიგნიერების სფეროში არსებული პრობლემების დასაბამს სულაც არ წარმოადგენს. სინამდვილეში, სწორედ ეს მეთოდი იყო დადებითი ცვლილებების მომტანი და წერა-კითხვის ცოდნის ამაღლების საფუძველი ბოლო რამდენიმე ათწლეულის განმავლობაში. წიგნიერების ფილოსოფიისა და პედაგოგიკის ისტორიის მიმოხილვა, ვფიქრობ,

რომ ნათლად გვაჩვენებს, საიდან მოვდივართ, სად მივდივართ და რატომ არის წიგნიერების დონე მუდმივი მღელვარების საგანი.

ჩემ მიერ შემოთავაზებულ მოდელში კითხვის განვითარების ოთხ ეპოქას გამოვყოფ:

1. გაშიფვრის (დეკოდირების) ეპოქა;
2. მნიშვნელობის მინიჭების ეპოქა;
3. კითხვისა და წერის დაკავშირების ეპოქა;
4. სოციალური მიზნებისთვის კითხვის ეპოქა.

გაშიფვრის (დეკოდირების) ეპოქა

ეს პერიოდი, დაახლოებით, 1950-იანი წლებიდან ადრეულ 70-იან წლებამდე გრძელდებოდა. ამ მიდგომის პრინციპებით ზოგნი ჯერ კიდევ ხელმძღვანელობენ და ბევრს მათი დაბრუნებაც დაუსახავს მიზნად.

ადრეულ ეტაპზე კითხვის სწავლებაში ყველაზე დიდი ყურადღება ეთმობოდა ისეთი უნარ-ჩვევების განვითარებას, როგორიცაა მიმართულება, ვიზუალური და აკუსტიკური გარჩევა, ბგერისა და აღმნიშვნელი სიმბოლოს ურთიერთკავშირი (ფონემა) და სიტყვის ამოცნობა. ჩვენი ალქმით, მთავარი იყო სიტყვის გაშიფვრა ან, სხვა სიტყვებით რომ ვთქვათ, „გრაფოფონემური“ სისტემის გამოყენება. ჩვენ დარწმუნებული ვიყავით, რომ თუ ბავშვებს ნაწერის/ნაბეჭდის გარჩევას ვასწავლიდით, მნიშვნელობის ალქმა (მაშინ ამ ტერმინს ვიყენებდით) ავტომატურად გარანტირებული იყო. სიტყვების დამარცვლა, კალიგრაფია და წერილობითი კომპოზიციების შედგენა საკმაოდ განსხვავებულ კატეგორიებად ალიქმებოდა. კითხვა რამდენიმე გაკვეთილად იყოფოდა: ფონემები, ბარათებით ვარჯიში, მნიშვნელობის ალქმა, დამატებითი საკითხავი და ა.შ.

ალბათ ბევრი ჩვენგანი ამოიცნობს ამ ხანის მახასიათებლებს, რადგან ჩვენ ამ პერიოდში ან გვასწავლიდნენ, ან ვასწავლიდით. კითხვის ამ მეთოდით სწავლება იმ პერიოდის სოციალურ, პოლიტიკურ და ეკონომიკურ გარემოებებს შეესაბამებოდა. ეთიკური და მორალური პრინციპების გათვალისწინებით, თანამედროვე ხანაში კითხვას ამგვარი მეთოდებით ვეღარ ვასწავლით, ისევე როგორც, კბილის ექიმი ვეღარ იმუშავებს 60-იანი წლების მეთოდებით.

მნიშვნელობის მინიჭების ეპოქა

კითხვის უნარ-ჩვევის სწავლებამ დროთა განმავლობაში ცვლილებები განიცადა. დაინერგა სწავლების ახალი, სიტყვის მნიშვნელობის მიხედვით სწავლის მეთოდი. ამ მეთოდის მთავარი არსი იმაში მდგომარეობდა, რომ მკითხველი ბეჭდვით მასალას ყოველთვის გარკვეულ მნიშვნელობას ანიჭებს და ამ გზით იმახსოვრებს ინფორმაციას. მას შემდეგ, რაც დამტკიცდა, რომ კითხვა გაცილებით უფრო მეტს გულისხმობს, ვიდრე ტექსტის გაშიფვრა, საუბრობდნენ „თვალის მიღმა“ კითხვაზე. ყველა დახვეწილი მკითხველი იყენებს სამ ძირითად ქვესისტემას, ან მინიშნებების სისტემებს, იმისათვის, რომ ტექსტის მნიშვნელობა აღიქვას. ესენია *სემანტიკური*, *სინტაქსური* და *გრაფოფონური* სისტემები. მართალია, ეს ცნებები ამჟამადაც აბსოლუტურად მისაღებია, მაგრამ იმ დროისთვის აღნიშნული პარადიგმის შემოტანა დიდ ცვლილებას ნარმოადგენდა მასწავლებლებისთვის, განსაკუთრებით კი იმ მასწავლებლებისთვის, რომელთაც საუკუნის პირველ ნახევარში ჰქონდათ მიღებული განათლება. ამ მოდელის თანახმად, ბავშვი მეორე კლასის შემდეგ კიდევ დიდხანს აგრძელებდა კითხვის შესწავლას. ამდენად, კითხ-

ვის სწავლებისთვის ასაკობრივი ზღვარი დაწყებით კლასებს სცდებოდა.

გრაფოფონემური სისტემა ჯერ კიდევ არ კარგავდა მნიშვნელობას, თუმცა სწავლების პროცესში ძირითადი აქცენტი „მნიშვნელობაზე“ კეთდებოდა. მკითხველს უნდა გამოეცნო უცნობი სიტყვების მნიშვნელობა გრაფოფონემური სისტემის (ნაცვლად თითოეული ბგერის სათითაოდ ამოკითხვისა) და სინტაქსური ცოდნის (ან გრამატიკის შეგრძნების) დახმარებით. სიტყვის ნაკითხვა ან ხელახლა ამოკითხვა მხოლოდ მნიშვნელობის დასადასტურებლად იყო საჭირო; წინასწარი ვარაუდების ნარმოსადგენად მკითხველები იყენებდნენ ილუსტრაციებს.

მნიშვნელობის გააზრება კითხვის საბოლოო შედეგს კი აღარ წარმოადგენდა, არამედ დასაწყისიდანვე კითხვის პროცესის განუყოფელი ნაწილი იყო.

სკოლებში გამოჩნდა საკლასო ბიბლიოთეკები მაღალი ხარისხის საბავშვო ლიტერატურით და ბავშვებს ურჩევდნენ, რაც შეიძლება მეტი წიგნი წაეკითხათ.

შეცდომების ანალიზი, მიმდინარე ჩანაწერები, მონათხრობი, ტექსტში გამოტოვებული ადგილების შევსება, არაფორმალური კითხვა მოსწავლეების კითხვის უნარ-ჩვევის შეფასებისთვის და მათი საჭიროებების დადგენისთვის სასარგებლო ინსტრუმენტები გახდა.

კითხვისა და წერის დაკავშირების ეპოქა

ეს პერიოდი განათლების სისტემაში დიდი ოპტიმიზმით ხასიათდებოდა. სწორედ ამ დროს დაინერგა კომპიუტერული ტექნოლოგიები. თუმცა, ეს პერიოდი ეკონომიკური მდგომარეობის გაუარესებითაც გამოირჩეოდა.

რესურსებისა და დიდი რაოდენობის საკითხავი მასალის ფონზე, ყურადღება გადავიტანეთ წერაზე. დავიწყეთ წერის სწავლება პატარა ბავშვებისთვის.

ჩვენ მკვლევარებად ვიქცით ჩვენსავე კლასებში, ვაკვირდებოდით ხუთი და ექვსი წლის ბავშვების მიერ გამოთქმულ მოსაზრებებსა და მათი სწავლის სტილს. ასევე, გავიაზრეთ კითხვას, წერასა და მართლწერას შორის არსებული კავშირები. ცხადი გახდა, რომ თუ გვსურდა ბავშვებს დაენერათ, ისინი წიგნების სამყაროში უნდა ყოფილიყვნენ ჩაფლულნი.

ამ პერიოდის მთავარი აღმოჩენა ის იყო, რომ თურმე ბავშვების წიგნიერების დონის განვითარება გაცილებით უფრო ადრე იწყება, ვიდრე ისინი სკოლაში მოვლენ. საკითხავ მასალასთან ბავშვებს შეხება აქვთ უკვე 2 ან 3 წლიდან.

მივხვდით, რომ საჭირო იყო ბავშვებისთვის გაგვეცნო საკითხავი მასალის მეტი მრავალსახეობა, მხატვრული და სამეცნიერო ლიტერატურა. კითხვა, წერა და მართლწერა იმდენად მჭიდრო კავშირში აღმოჩნდა ერთმანეთთან, რომ ისინი გავაერთიანეთ და დავწერგეთ სიტყვა „წიგნიერება“.

კითხვის პროცესის თვისობრივი მხარე დროთა განმავლობაში შეიცვალა და ახლა კითხვის პროცესი უფრო კომპლექსურ ფენომენად აღიქმება, ვიდრე ძველად. წერისა და კითხვის დაკავშირების ეპოქაში, სამუშაო ადგილების უმრავლესობა წერისა და კითხვის უფრო მაღალ უნარ-ჩვევას მოითხოვდა (გაცილებით უფრო მეტს, ვიდრე გამიფრის ეპოქაში იყო შესაძლებელი).

სოციალური მიზნებისთვის კითხვის ეპოქა

ბოლო ეპოქა, რომელიც ყველაზე დიდი ინტენსივობითა და მრავალ-

ფეროვნებით გამოირჩეოდა, 1990-იან წლებში დაიწყო. ეს პოსტმოდერნისტული პერიოდის დასაწყისი იყო (Elkind, 1995).

სასკოლო განათლების მთავარი მიზანი იყო წიგნიერების მაღალი დონის უზრუნველყოფა ყველა მოსწავლისთვის, რათა მათ შემდეგ დასაქმების უკეთესი შესაძლებლობები ჰქონოდათ.

სიტყვა წიგნიერებამ ახალი მნიშვნელობა შეიძინა. ეს არის კითხვისა და წერილობითი ინფორმაციის გამოყენების უნარი, ასევე, სწორად წერა სხვადასხვა კონტექსტში. წიგნიერება ცოდნისა და ანალიზის განვითარებისთვის, პირადი ზრდისა და საზოგადოებაში ეფექტურად ფუნქციონირებისთვის აუცილებელი საჭიროებაა. წიგნიერება, ასევე, გულისხმობს ციფრებისა და ძირითადი მათემატიკური ნიშნების თუ სიმბოლოების ცოდნასა და ტექსტში გააზრებას. წიგნიერება საუბრის, მოსმენისა და კრიტიკული აზროვნების კითხვასა და წერასთან ინტეგრირებას მოიცავს; მიზანმიმართული, მოქნილი და დინამიკური ფენომენია, რომელიც ადამიანის ცხოვრების მანძილზე აგრძელებს განვითარებას.

ამ პერიოდისთვის დამახასიათებელია ინფორმაციული აფეთქება, რაც დიდი მოცულობის ინფორმაციის ხელმისაწვდომობას გულისხმობს.

21-ე საუკუნეში კითხვა გაცილებით უფრო კომპლექსურ უნარ-ჩვევებს მოიცავს, ვიდრე წარსულში. დღეს მკითხველისგან მოველით ტექსტის წაკითხვას არა მხოლოდ სიამოვნებისა და ინფორმაციის მისაღებად, არამედ ტექსტის გარშემო შეკითხვების დასმას, მწერლის პოზიციის ანალიზს და „კრიტიკული“ მკითხველის როლის მორგებას.

ეს ის ეპოქაა, როცა პოლიტიკოსებმა და კანონმდებლებმა წიგნიერების სფეროს კონტროლი თავიანთ ხელში აიღეს. პოლიტიკოსები შეთანხმდნენ, რომ წიგნიერების

ხელშეწყობა ადრეული ასაკიდან უნდა დაიწყოს და წიგნიერების მხარდაჭერა გადანაწილდეს. მხარდაჭერის ერთი ასპექტი გულისხმობს კითხვის სწავლებისთვის ბავშვის ასაკობრივი ზღვარისა და მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების პროგრამების დაკანონებას.

მასწავლებლები დარწმუნებულები უნდა იყვნენ, რომ ისინი მხოლოდ შემსრულებლები არ არიან; ჩვენ მოაზროვნეები და მკვლევარები ვართ საკლასო ოთახსა და სკოლის სივრცეში. მასწავლებლებს ნამდვილად შეუძლიათ გავლენა იქონიონ მოსწავლეების წიგნიერების დონეზე. წიგნიერებას შეუძლია მნიშვნელოვანი წვლილი შეიტანოს ცოდნისა და ეკონომიკური თუ სოციალური კაპიტალის სხვადასხვა თემს, ჯგუფსა და ინდივიდს შორის თანაბრად გადანაწილების საქმეში.

მეხუთე ეპოქა?

დღეს კი უკვე მეხუთე ეპოქაში გადავედით; ეს „მრავალმხრივი წიგნიერების“ ეპოქაა. მნიშვნელობის გააზრებას ახლა არა მხოლოდ ბექდვითი ტექსტის წაკითხვა სჭირდება, არამედ ფერის, ხმის, მოძრაობისა და ვიზუალური რეპრეზენტაციების აღქმა. თუკი რამდენიმე წუთს მაინც გაატარებთ ინტერნეტთან ინფორმაციის ძიებაში, მიხვდებით, რაც იგულისხმება ამაში. რა უნდა ვასწავლოთ ბავშვებს იმისათვის, რომ თანამედროვე ტექსტების პროფესიონალურ დონეზე კითხვა შეძლონ და მნიშვნელობის გამოსახატად მრავალფეროვანი სემიოტიკური სისტემები გამოიყენონ? ყველა ეს შეკითხვა თანამედროვე კვლევებისთვის პრიორიტეტული საკითხებია.

დღეს ციფრულ მსოფლიოში ვცხოვრობთ და როგორც არასდროს, ისე ვართ დამოკიდებული წიგნიერებაზე.

კლასი

პრაქტიკული დანართი მასწავლებლებისათვის

ტესტის ნიმუშები ქართულ ენაში

ტესტი მოგვანოდა გამოცდების ეროვნულმა ცენტრმა

(2) 16. მოკლედ ჩამოაყალიბეთ, რა მოსაზრებები არსებობს ქართული სალიტერატურო ენის პერიოდიზაციასთან დაკავშირებით.

(3) 17. რას უწოდებენ სიტყვათა წყვილს: გაცნობიერებული – გათვითცნობიერებული?
რომელი მათგანი უნდა გამოვიყენოთ მოცემულ წინადადებაში: მას კარგად ჰქონდა . . . ,
თუ რა პასუხისმგებლობა დაეკისრა.
პასუხი დაასაბუთეთ.

(2) 18. გაასწორეთ სტილისტური ხარვეზი: მან საფუძველი დაუდო ქართულ ფილოსოფიურ სკოლას.
განმარტეთ, რამ გამოიწვია ეს ხარვეზი.

(2) 19. მოსწავლემ დაფაზე დაწერა შემდეგი კომპოზიტები: მისვლა-მოსვლა, კნანა-კნუნი, ქუჩა-ქუჩა.
გაასწორეთ შეცდომა და განუმარტეთ მას, რა უნდა იცოდეს, რომ არ დაუშვას ანალოგიური შეცდომა.

(3) 20. მოსწავლემ ზმნის სათავისო ქცევის მაგალითად მოიყვანა **მიშენებს**.
მიუთითეთ, რა შეცდომა დაუშვა მან და გააანალიზეთ, რა განაპირობებს ამგვარ შეცდომას.
განმარტეთ სათავისო ქცევის რაობა.

(2) 21. მოსწავლემ დაწერა: ერთ-ერთ ჩვენთაგანს კონკურსში უნდა მიეღო მონაწილეობა.
გაასწორეთ შეცდომა და განუმარტეთ მას, რა უნდა იცოდეს, რომ არ დაუშვას ანალოგიური შეცდომა.

(2) 22. მოსწავლემ შეადგინა წინადადება: გადაეცი დედას, კვირის ბოლოს ჩამოვალ-მეთქი.

მიუთითეთ, რა შეცდომა დაუშვა მან და განუმარტეთ, რა უნდა იცოდეს, რომ არ დაუშვას ანალოგიური შეცდომა.

(2) 23. მოსწავლემ დაწერა: მაია და ნინო ჩემი ნათესავებია.

გაასწორეთ შეცდომა და განუმარტეთ მას, რა უნდა იცოდეს, რომ არ დაუშვას ანალოგიური შეცდომა.

(5) 24. თქვენი მიზანია, განვლილი მასალიდან გაახსენოთ მოსწავლეებს ის საკითხები, რომლებიც დაეხმარება მათ შერწყმული წინადადების არსის უკეთ გააზრებაში.

(2) I. ჩამოთვალეთ ეს საკითხები;

(3) II. აღწერეთ ერთ-ერთი სასწავლო ქმედება, რომელიც დაგეხმარებათ ამ მიზნის მიღწევაში და დაასაბუთეთ მისი ეფექტიანობა.

(7) 25. წაიკითხეთ ნაწყვეტი მიხეილ ჯავახიშვილის კრიტიკული წერილიდან „ისევ ქართული ენის შესახებ“.

(2) I. იმსჯელეთ, რომელი საკითხის სწავლებისას გამოიყენებთ ამ ტექსტს.

(2) II. იმსჯელეთ, რომელი უნარი შეგიძლიათ გამოუმუშაოთ მოსწავლეს ამ ტექსტის საშუალებით.

(3) III. აღწერეთ ორი სასწავლო ქმედება, რომლებიც დაგეხმარებათ თითოეული მიზნის მიღწევაში და დაასაბუთეთ მათი ეფექტიანობა.

ჭირი დაუმალავი სჯობიაო. ეს ჭირიც ჩვენი ძველი ნაცნობია, თითქმის ნაჩვევი და გაშინაურებული. ქართული ენის ამღვრევისა და დამახინჯების შესახებ მოგახსენებთ. ყველას ბავშვობიდანვე გვახსოვს ამ საგანზე ჩივილი და ზრუნვა, მაგრამ ჩვენი დასწრეობის ქართული ენა ფეხზე წამოდგომისა და დაწმენდის მაგიერ უარესად დაავადდა და ატალახდა.

გვახსოვს „დროების“, „ივერიის“, „მოამბის“ და „ცნობის ფურცლის“ ქართული, ახლა კი, „ქართული სიტყვის“ ერთი წერილის ავტორისა არ იყოს, ნაწერზე ადვილად გამოიცნობთ დამწერის დაბადების კუთხეს. ცოტაოდენი ცოდნა ენის კანონებისა სავალდებულოდ აღარავის მიაჩნია.

(10) 26. გაასწორეთ ნამუშევარი ქვემოთ მოცემული სქემის მიხედვით და დაწერეთ კომენტარი.

I. დაუსაბუთეთ მოსწავლეს თქვენი შეფასება: I კრიტერიუმით შეფასების კომენტირებისას მოიხმეთ სათანადო მაგალითები თხზულებიდან; II და III კრიტერიუმებით შეფასების კომენტირებისას კი ამოიწერეთ ყოველი შეცდომა და ხარვეზი, მიეცით თითოეულ მათგანს სათანადო კვალიფიკაცია.

II. ჩამოაყალიბეთ სათანადო რჩევები, რომელთა გათვალისწინებაც დაეხმარება მოსწავლეს ანალოგიური დავალების უკეთ შესრულებაში.

შეფასების სქემა

№	კრიტერიუმები	კრიტერიუმების განმარტება	ქულები
I.	მსჯელობის დასაბუთება (არგუმენტირება და ციტირება)	ა) მსჯელობა მკაფიოა, არგუმენტირებულია, არგუმენტები გამყარებულია ტექსტური მასალით; ბ) მსჯელობა ნაწილობრივ მკაფიოა, ნაწილობრივ არგუმენტირებულია, არ არის გამყარებული ტექსტური მასალით ან დაშვებულია ფაქტობრივი შეცდომა; გ) ტექსტი არაადეკვატურადაა გაგებული, მსჯელობა არადამაჯერებელია, ტექსტური მასალაც არაადეკვატურად არის მოხმობილი.	2 1 0
II.	ლექსიკა და სტილი	ა) აზრი ზუსტად და მკაფიოდ არის გამოხატული, ნაწერი სტილისტურად გამართულია; ბ) აზრი ზუსტად არის გამოხატული, მაგრამ ლექსიკა მწირია ან გვხვდება სტილისტური ხარვეზები; გ) აზრი ძირითადად გასაგებია, მაგრამ სტილისტურად გაუმართავია, გვხვდება არაადეკვატური ლექსიკა.	2 1 0
III.	ორთოგრაფია-მორფოლოგია, სინტაქსი და პუნქტუაცია	ა) არ არის ამ ტიპის სამზე მეტი შეცდომა; ბ) არ არის ამ ტიპის ექვსზე მეტი შეცდომა; გ) ამ ტიპის შეცდომა ექვსზე მეტია.	2 1 0

მოსწავლემ გააანალიზა მწყემსი ქალისა და განდეგილის დიალოგის ფრაგმენტები ილია ჭავჭავაძის პოემიდან „განდეგილი“.

– „მოშორდი და აქ სულ მარტოკა ხარ?“
– „ეგეთი არის, სჩანს, ნება ღვთისა...“
– „როგორ თუ ღვთისა? ღმერთს რაში უნდა ამ ყინულებში ყოფნა კაცისა?
ვფიქრობდი: ნეტა მამ რისთვის მორთო ესე ლამაზად წუთისოფელი?
განა მისთვის, რომ ადამიანმა შეაჩვენოს და აილოს ხელი?
ან შენ როგორ სძლებ უწუთისოფლოდ!
მერე იცი კი, რა-რიგ ტკბილია!
აქ სიკვდილია, იქ კი სიცოცხლე,
აქ ჭირია და იქ კი – ლხინია.
ნუთუ თვისტომი, ტოლი და სწორი ყველა გულიდამ ამოგილია?

ნუთუ ნალველი, დარდი და ჯავრი თან არავისი წამოგილია,
არ გაგონდება არც მამა, დედა, ან ძმა, ანუ და, ან სახლი, კარი?
ნუთუ მის-დღეში არა გყოლია მოკეთე, გულის შემატკივარი?
როგორ მოშორდი?..“ – „რა გითხრა, შვილო? ყველაზე უფრო სული ტკბილია, იგი ტყვე არის წუთის-სოფლისა და ეგ ყოველი მის ბორკილია“.
– „მამ ვინც ქვეყნად ვართ, ყველა წავწყდებით, ველარ დავიხსნით ვერაფრით სულსა?“
– „ხსნა ყველგან არის... ხოლო გზა ხსნისა ესეთი მერგო მე... უბედურსა...“

შეფასეთ ნაწყვეტი მოსწავლის თხზულებიდან, რომელიც უპასუხებს მითითებას: თქვენი სიტყვებით ჩამოაყალიბეთ მწყემსი ქალის პოზიცია.

ქალი, ვინც განსაცდელის სახით გამოუგზავნა უფალმა განდეგილ ბერს, ვერ ხვდება თუ რატომ უნდა მოწყდეს ადამიანი ამქვეყნიურ ცხოვრებას და რატომ უნდა გაატაროს თავისი სიცოცხლე მარტოობაში. იგი მიიჩნევს, რომ ეს წუთისოფელი უფალმა ადამიანებისათვის შექმნა და მისცა მათ, რადგან დამტკბარიყვნენ ამქვეყნიური ცხოვრებით. ილია ჭავჭავაძის აზრით, უძრავად ყოფნა არავის არგებს და ამ ნაწარმოების დედა აზრიც სწორედ ეს არის. იმიტომაც მწყემსი ქალის პოზიცია ასე მკვეთრად გამოკვეთილი, რომ ის ეთანხმება ილიას მოსაზრებას ამქვეყნიურ ცხოვრებაზე.

შეფასება

16. არსებობს მოსაზრება, რომ ქართული სალიტერატურო ენის განვითარების ძირითადი ეტაპებია: ძველი (V-XI სს.) და ახალი ქართული ენა (XII ს. – დღემდე) ----- 1ქ.
მეორე თვალსაზრისით: ძველი (V-XI სს.), საშუალო (XII-XVIII სს.) და ახალი ქართული ენა (XIX ს. – დღემდე). ----- 1ქ.
17. პარონიმებს ----- 1ქ.
გაცნობიერებული ----- 1ქ.
გაცნობიერებული აქვს ნიშნავს გააზრებული აქვს რაიმე, გათვითცნობიერებული ნიშნავს გარკვეული არის რაიმეში. ----- 1ქ.
18. მან საფუძველი ჩაუყარა ქართულ ფილოსოფიურ სკოლას. ----- 1ქ.
ეს ხარვეზი გამოიწვია სხვადასხვა გამოთქმის (საფუძველი ჩაუყარა და სათავე დაუდო) აღრევამ (კონტამინაცია). კერძოდ, ზმნა დაუდო აღებულია გამოთქმიდან – სათავე დაუდო. ----- 1ქ.
19. კნანაკუნნი ----- 1ქ.
ფუძეგაორკეცებული კომპოზიტი, რომლის ერთ-ერთ ფუძეში შეცვლილია ხმოვანი ან თანხმოვანი, უდევსოდ იწერება. ----- 1ქ.
20. მიშენებს – სასხვისო ქცევის ფორმაა. ----- 1ქ.
ამ შეცდომას განაპირობებს ის, რომ -ი სათავისო ქცევის ნიშანიც არის და სასხვისო ქცევისაც. -ი სასხვისო ქცევის ნიშანია მაშინ, როდესაც ირიბი ობიექტად პირველი ან მეორე პირია. ----- 1ქ.
სათავისო ქცევა ზმნის ის ფორმაა, რომელიც გამოხატავს, რომ პირდაპირი ობიექტი სუბიექტისაა ან სუბიექტისათვისაა დანიშნული. ----- 1ქ.
21. ჩვენგანს ----- 1ქ.
ჩვენ I პირის ნაცვალსახელის მრავლობითი რიცხვის ფორმაა, მას -თ(ა) მრავლობითი რიცხვის მანარმოებული არ სჭირდება. ----- 1ქ.
22. ჩამოვალ-თქო ----- 1ქ.
-მეთქი ნაწილაკი არასწორადაა გამოყენებული. თუ პირველი პირი ავალებს მეორე პირს გადასცეს თავისი ნათქვამი მესამე პირს, ასეთ შემთხვევაში საჭიროა -თქო ნაწილაკის გამოყენება. -1ქ.
23. ნათესავები არიან ----- 1ქ.
როცა შედგენილი შემასმენლის სახელადი ნაწილი სულიერი საგნის აღმნიშვნელი არსებითი სახელია და დგას მრავლობით რიცხვში, იგი დამხმარე ზმნას მრავლობით რიცხვში ითანხმებს. ----- 1ქ.
24. I. ა) თუ ჩამოთვლილია ორი საკითხი მაინც (წინადადების ტიპები აგებულია მისხედით, წინადადების მთავარი წევრები, წინადადების მეორეხარისხოვანი წევრები, მარტივი წინადადების რაობა, წინადადების ერთგვაროვანი წევრები...). ----- 2ქ.
ბ) თუ დასახელებულია მხოლოდ ერთი საკითხი. ----- 1ქ.
- II. ა) თუ აღწერილია ქმედება და მისი ეფექტიანობის დასაბუთება არგუმენტირებულია. ----- 3ქ.
ბ) თუ აღწერილია ქმედება, მაგრამ დასაბუთება არგუმენტირებული არ არის. ----- 2ქ.
გ) თუ ქმედება მხოლოდ აღწერილია. ----- 1ქ.
დ) თუ ქმედება მხოლოდ დასახელებულია. ----- 0ქ.
25. I. ა) თუ ადეკვატურად არის გამოყოფილი საკითხი და დასაბუთებულია. ----- 2ქ.
ბ) თუ ადეკვატურად არის გამოყოფილი საკითხი, მაგრამ დასაბუთებული არ არის. ----- 1ქ.
გ) თუ ადეკვატურად არ არის გამოყოფილი საკითხი ----- 0ქ.
- II. ა) თუ მსჯელობა კარგად არის დასაბუთებული. ----- 2ქ.
ბ) თუ მსჯელობა ნაწილობრივ არის დასაბუთებული. ----- 1ქ.
გ) თუ მსჯელობა დასაბუთებული არ არის. ----- 0ქ.
- III. ა) თუ აღწერილია ქმედება და მისი ეფექტიანობის დასაბუთება არგუმენტირებულია. ----- 3ქ.
ბ) თუ აღწერილია ქმედება, მაგრამ დასაბუთება არგუმენტირებული არ არის. ----- 2ქ.
გ) თუ ქმედება მხოლოდ აღწერილია. ----- 1ქ.
დ) თუ ქმედება მხოლოდ დასახელებულია. ----- 0ქ.
26. I. 1. (I კრიტერიუმის მიხედვით)
ა) თუ მასწავლებელმა სწორად შეაფასა თხზულება პირველი კრიტერიუმის მიხედვით და არგუმენტირებული კომენტარი დაურთო მაგალითების მოხმობით ----- 2ქ.
ბ) თუ მასწავლებელმა სწორად შეაფასა თხზულება პირველი კრიტერიუმის მიხედვით და არგუმენტირებული კომენტარი დაურთო, მაგრამ მაგალითები არ მოიხმო ----- 1ქ.
გ) თუ გადმოწერილია მხოლოდ კრიტერიუმის მითითებები ----- 0ქ.
2. (II და III კრიტერიუმების მიხედვით)
ა) თუ მასწავლებელმა სწორად შეაფასა თხზულება II და III კრიტერიუმების მიხედვით ----- 1ქ.
ბ) თუ მასწავლებელმა სწორად შეაფასა თხზულება მხოლოდ II ან III კრიტერიუმის მიხედვით ----- 0ქ.
3. I. შეცდომების აღმოჩენა:
ა) თუ მასწავლებელს გამორჩა ერთი ენობრივი შეცდომა ან ხარვეზი ----- 2ქ.
ბ) თუ მასწავლებელს გამორჩა ორი ენობრივი შეცდომა ან ხარვეზი, ანდა არასწორად ამოიწერა ერთი ----- 1ქ.
გ) თუ მასწავლებელს გამორჩა სამი ენობრივი შეცდომა ან ხარვეზი, ანდა არასწორად ამოიწერა ორი ----- 0ქ.
- II. შეცდომების კვალიფიკაცია:
ა) თუ ხუთი ენობრივი შეცდომისა და ხარვეზის კვალიფიკაცია სწორია ----- 3ქ.
ბ) თუ ოთხი შეცდომისა ან ხარვეზის კვალიფიკაცია სწორია ----- 2ქ.
გ) თუ სამი შეცდომისა ან ხარვეზის კვალიფიკაცია სწორია ----- 1ქ.
დ) თუ მხოლოდ ორი შეცდომისა ან ხარვეზის კვალიფიკაცია არის სწორია ----- 0ქ.
- II. ა) თუ კომენტარის ეს ნაწილი მეთოდურად სწორია და მსჯელობა არგუმენტირებულია ----- 2ქ.
ბ) თუ კომენტარის ეს ნაწილი მეთოდურად სწორია, მაგრამ მსჯელობა ნაწილობრივ არის არგუმენტირებული ----- 1ქ.
გ) თუ კომენტარის ეს ნაწილი მეთოდურად გაუმართავია და მსჯელობა არ არის არგუმენტირებული ----- 0ქ.

ფიზიკის გაკვეთილი ინტელექტუალური განვითარების დარღვევის მქონე მოსწავლეებისთვის

ჟანა კვაჭაძე

ხშირად სვამენ შეკითხვას: უნდა გამოიყენებოდეს თუ არა სპეციალური საგანმანათლებლო საჭიროებების მქონე მოსწავლეების განათლებისთვის განსხვავებული (სპეციალური) სასწავლო გეგმა და ადაპტირებული (გამარტივებული) სახელმძღვანელოები.

საქართველოში, განათლების რეფორმის განხორციელებამდე, სპეციალური საგანმანათლებლო საჭიროებების მქონე მოსწავლეთა განათლება სკოლა-ინტერნატებში სწორედ ასეთი სპეციალური სასწავლო გეგმისა და ადაპტირებული სახელმძღვანელოების საფუძველზე ხდებოდა. ზოგიერთ ქვეყანაში ეს დღემდე ასე ხდება.

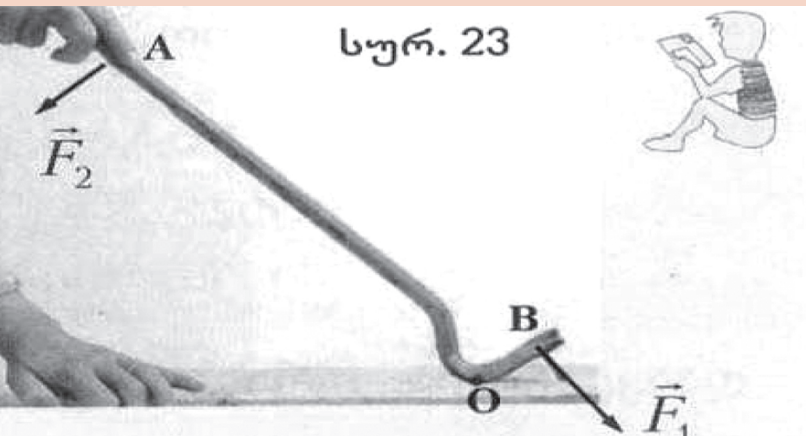
ამჟამად ყველა მოსწავლის, მათ შორის, სპეციალური საგანმანათლებლო საჭიროებების მქონე მოსწავლეების განათლება ეროვნულ სასწავლო გეგმას ეფუძნება. ისინი, თანატოლების მსგავსად, საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროს მიერ გრიფირებული სახელმძღვანელოებით სწავლობენ. ეროვნული სასწავლო გეგმის მიზნების და სახელმძღვანელოების მორგება სპეციალური საგანმანათლებლო საჭიროებების მქონე მოსწავლეებისთვის კი არც თუ ისე ადვილი აღმოჩნდა. ამ ამოცანის დაძლევა მასწავლებლებს განსაკუთრებით მაღალ კლასებში უჭირთ, სადაც რთულდება პროგრამა და შემოდის ისეთი საგნები, როგორც არის ფიზიკა, ქიმია, გეომეტრია და ა.შ.

არსებობს რამდენიმე მიზეზი, თუ რატომ უნდა ხდებოდეს სპეციალური საგანმანათლებლო საჭიროებების მქონე მოსწავლეთა განათლება ეროვნული სასწავლო გეგმის, და არა განსხვავებული, სპეციალური სასწავლო გეგმის მიხედვით. პირველ რიგში, სპეციალური საგანმანათლებლო საჭიროებების მქონე მოსწავლეები სარგებლობენ იმავე საგანმანათლებლო და სხვა უფლებებით, რაც ნებისმიერ სხვა მოსწავლეს აქვს. ის მიზეზები, რომლებსაც განათლების სისტემა ისახავს და რომლებიც ეროვნულ სასწავლო გეგმაშია ასახული, სპეციალური საგანმანათლებლო საჭიროებების მქონე მოსწავლეებზეც თანაბრად ვრცელდება. გარდა ამისა, იმდენად განსხვავებული და მრავალფეროვანია ამ უკანასკნელთა უნარები და შესაძლებლობები, რომ შეუძლებელია

მათთვის ერთიანი კურიკულუმი არსებობდეს. მაგალითად, ორი მოსწავლიდან შეიძლება ერთი ათი ლარის ფარგლებში ფულთი მანიპულირებას სწავლობდეს, რათა ეს უნარი ცხოვრებაში გამოიყენოს, მეორე კი კლასის პროგრამას მიჰყვებოდეს და მხოლოდ დავალებების გამარტივება ან ჩვეულებრივზე ორჯერ მეტი დრო სჭირდებოდეს. ცხადია, ამ ორ მოსწავლეს საერთო სასწავლო მიზნები ვერ ექნება, გარდა იმ მიზნებისა, რომლებიც, ზოგადად, ყველა მოსწავლისთვის არსებობს. თუ მოზარდის შესაძლებლობები მნიშვნელოვნად განსხვავდება მისი თანატოლების შესაძლებლობებისგან და შეუძლებელი ხდება ეროვნული სასწავლო მიზნების მიღწევა სწავლების არსებული მეთოდების გამოყენებით, ამ შემთხვევაში, ინდივიდუალური სასწავლო გეგმა ერთადერთი სწორი გამოსავალია.

იმისათვის, რომ სპეციალური საგანმანათლებლო საჭიროებების მქონე მოსწავლეებს და მათ მასწავლებლებს სწავლა/სწავლების პროცესი გავუადვილოთ, ჟურნალ „მასწავლებლის“ საშუალებით, პერიოდულად შემოგთავაზებთ კონკრეტულ მაგალითებს. ისინი დაგეხმარებათ იმის განსაზღვრაში, თუ როგორ უნდა მოარგოთ გაკვეთილი სხვადასხვა საგანმანათლებლო საჭიროებების მქონე მოსწავლეებს. გაკვეთილებს გრიფირებული სახელმძღვანელოებიდან შევარჩევთ და ვეცდებით, ყველა საგანი და ყველა საფეხური მეტ-ნაკლებად მოვიცვათ. ვფიქრობთ, გაკვეთილის ნიმუ-

სურ. 23

შეგი საინტერესო იქნება ნებისმიერი საგნის მასწავლებლისთვის, რადგან ამ შემთხვევაში უფრო მნიშვნელოვანია ადაპტირების პრინციპი, ვიდრე მასალის შინაარსი.

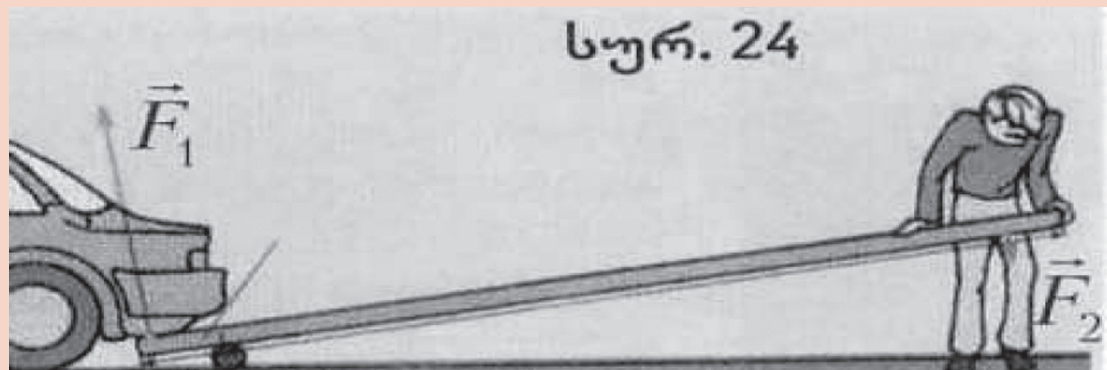
ფიზიკა, VIII კლასი:

ფიზიკის VIII კლასის სახელმძღვანელოში რამდენიმე გაცვეთილი ეძღვნება „მექანიკის ოქროს წესს“. „ნებისმიერი მარტივი მექანიზმის გამოყენებისას. რამდენჯერაც ვიგებთ ძალას, იმდენჯერ ვაგებთ მანძილს“ (გედენიძე; ლაზარაშვილი; 2007 გვ. 19). ძნელად თუ ვიპოვით ინტელექტუალური განვითარების დარღვევის მქონე მოსწავლეს, რომელსაც „მექანიკის ოქროს წესს“ ასე ჩამოუწყალიბებთ და ის ყველაფერს გაიგებს. ალბათ ნებისმიერ მოსწავლეს გაუჭირდება ამის გაგება, თუ მას არ ავუხსნით, რას გულისხმობს წესი. ამ წესის გაგება მოზარდებს ბევრად გაუადვილებათ, თუ 23-ე და 24-ე სურათებს დახედავენ. ის, მარტივი ენით, ასე შეგვიძლია გადმოვცეთ: რაც უფრო გრძელ ბერკეტს გამოვიყენებთ მანქანის ასანევად (ვაგებთ მანძილს), მით უფრო გაგვიადვილებს მანქანაზე ზემოქმედება (ვიგებთ ძალას). ნებისმიერი შესაძლებლობების მქონე მოსწავლე ჩასწვდება ამ კანონზომიერებას, თუ მისთვის გასაგებ ენაზე ავუხსნით. ამასთან, გახსოვდეთ: თუ სხვა ბავშვების შემთხვევაში წიგნში მოცემული სურათები თუ განმარტება საკმარისია იმისთვის, რომ მათ გაიგონ, რაში მდგომარეობს პრინციპი, სპეციალური საგანმანათლებლო საჭიროების მქონე მოსწავლეს ეს ყველაფერი უნდა ვაჩვენოთ. ამისთვის უნდა გვქონდეს მძიმე საგანი, საყრდენი და სხვადასხვა სიგრძის (გრძელი და მოკლე) ბერკეტი, რომელიც შეიძლება იყოს ლითონის ან სხვა მტკიცე მასალის ჯოხი, ფიცარი ან მსგავსი ნივთი, რითაც მძიმე საგანს

ავწევთ. მოსწავლეს ჯერ ვკითხოთ, რომელი ბერკეტის გამოყენებით გაუადვილებს ყველაზე მძიმე საგნის აწევა და შემდეგ ვთხოვთ, ცდით გადაამოწმოს თავისი ვარაუდი.

„მექანიკის ოქროს წესი“ ხსნის, თუ რატომ უნდა იყოს კარის სახელური ანჯამებიდან შორს. ბავშვებს ვკითხოთ: როდის უფრო ადვილად გაიხსნება კარი, როცა სახელური ანჯამებთან ახლოსაა მიჭედებული, თუ როცა მოშორებულია? შემდეგ მათ ვთხოვთ, გადაამოწმონ ვარაუდი. თუ საკლასო პირობებში შეუძლებელია კარის სახელურების სხვადასხვა ადგილას მიმაგრება, უბრალოდ, მიაწვეთ კარს სხვადასხვა ადგილას (ანჯამებთან ახლოს და ანჯამებისგან მოშორებით). შემდეგ დასვით შეკითხვები: რა შემთხვევაში დაგჭირდათ მეტი ძალის გამოყენება? რა შემთხვევაში იყო კარის გახსნა უფრო ადვილი? ამ ტიპის სავარჯიშოში თავისუფლად შეგიძლიათ ჩართოთ ნებისმიერი მოსწავლე. გახსოვდეთ: თუ მოსწავლეს არ შეუძლია მოვლენის დამოუკიდებლად და ამომწურავად აღწერა, მას, რაც შეიძლება, მეტი შეკითხვა უნდა დაუსვათ. ეს დაეხმარება მოზარდს მოვლენის გაანალიზებასა და გააზრებაში.

მოსწავლე, რომელიც ნებისმიერ საგანს ეუფლება, უნდა ფიქრობდეს, რომ ეს საგანი სახელმძღვანელოში მოცემული გაურკვეველი ტექსტი, ფორმულები და ამოცანები კი არ არის, არამედ ის ყოველდღიური ცხოვრების შემადგენელი ნაწილია. თუ სხვა მოსწავლეებს მოეთხოვებათ, რომ გააზრებულად იცოდნენ „მექანიკის ოქროს წესი“ და შეეძლოთ მისი ზეპირად ან წერილობით ჩამოყალიბება და დასაბუთება, ინტელექტუალური განვითარების დარღვევის მქონე მოზარდის შემთხვევაში მიღწეულ შედეგად ჩაითვლება, თუ ის გამოიცნობს, როგორი ბერკეტის გამოყენებით გაუადვილებს მძიმე საგნებზე ზემოქმედება, ან სად უნდა მიაჭედოს კარს სახელური. ამგვარი სახის სავარჯიშოები და დავალებები ხელს შეუწყობს მოსწავლის შემეცნებით განვითარებას მაშინაც კი, თუ ის ვერასდროს დაიმასხვრებს და განმარტავს სიტყვებს: „ბერკეტი“, „სხეულზე მოქმედი ძალები“, „მექანიკის ოქროს წესი“.

სურ. 24